

เตือน พาทยกุล

ชีวิตและผลงาน

ของ

ครูเตือน พาทยกุล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)

พุทธศักราช ๒๕๓๕

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ
นายเตือน พาทยกุล
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พุทธศักราช ๒๕๓๕
ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส
วันอังคารที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๖

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ

นายเดือน พาทยกุล ศิลปินแห่งชาติ

สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)

พุทธศักราช ๒๕๓๕

บรรณาธิการ
พัฒนี พร้อมสมบัติ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ
บำรุง พาทยกุล
อัมไพวรรณ เดชะชาติ
บันทึกโน้ตระบบตัวอักษร
บำรุง พาทยกุล
บันทึกโน้ต
ไมตรี พุ่มเสนาะ
บันทึกโน้ตระบบคอมพิวเตอร์
เลอเกียรติ มหาวินิจฉัยมนตรี

จัดพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ครอบครัวพาทยกุล
ปีที่พิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๔๖
จำนวนที่พิมพ์ ๒,๐๐๐ เล่ม
ISBN 974-7103-47-8
พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอเดียร์ สแควร์
ที่ตั้งโรงพิมพ์ ๑๐๖ ถ.จรัญสนิทวงศ์ ซ.จรัญสนิทวงศ์ ๕๗/๒
แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. ๐-๒๔๓๓-๔๗๙๑ โทรสาร ๐-๒๘๘๓-๓๙๕๙

ครูเตือน พาทยกุล

ชาตะ ๒๗ มกราคม ๒๔๔๔

มรณะ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖

สิริรวมอายุ ๙๘ ปี

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อนายเตือน พาทยกุล จ.ม. ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ณ โรงพยาบาลศิริราช นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานน้ำอาบศพ หีบทองก้านแย่ง ณ วัดเทพศิรินทราวาส นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า ครอบครัวพาทยกุล ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาท ด้วยความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า
ครอบครัวพาทยกุล

(แบบ ข.)

หมายรับสั่งที่ ๑๓๗๖ **สำนักพระราชวัง**

๒๙ กันยายน ๒๕๔๖

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการพระราชทานเพลิงศพ นายเดือน พาทยกุล จ.ม. ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๕.๐๐ น. เชิญหีบศพออกตั้งบำเพ็ญพระราชกุศล ณ ศาลาวัดเทพศิรินทราวาส ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบก้านแย่งประกอบศพ

เวลา ๑๙.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

วันอังคารที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๐.๐๐ น. บำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทานในการออกเมรุ พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปบังสุกุล เชิญหีบศพเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ

วันพุธที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เวลา ๐๗.๐๐ น. พระราชทานผ้าไตร และภัตตาหารสามหาบ ในการเก็บอัฐิ.

ประภาพรรณ/พิมพ์/[illegible]/ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายเดือน พาทยกุล เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๒๓๗๖๕

สำนักพระราชวัง

๒๙ กันยายน ๒๕๔๖

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ นายเตือน พาทยกุล จ.ม. ที่เมรุวัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

<u>วันอังคารที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖</u> เวลา ๑๗.๐๐ น.

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายเตือน พาทยกุล เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๖๕๙๖๗ **สำนักพระราชวัง**

๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖

นายเตือน พาทยกุล จ.ม. อายุ ๘๘ ปี ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรมด้วยโรคติดเชื้อในกระแสเลือดจากปอดอักเสบ ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๓.๔๕ น.

<u>วันจันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖</u> เวลา ๑๗.๐๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ ศาลากวีนิรมิต วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบก้านแย่งประกอบศพ.

ประภาพรรณ/พิมพ์/[illegible] /ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายเตือน พาทยกุล เพื่อทราบ เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๑๕๙๑๗

สำนักพระราชวัง

๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้า ฯ ให้ นายศิรวัฒน์ สุจริตกุล เชิญพวงมาลาไปวางที่หน้าหีบศพ นายเตือน พาทยกุล จ.ม. ที่ศาลากวีนิรมิต วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๙.๐๐ น.

ประภาพรรณ/พิมพ์/[illegible]/ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายเตือน พาทยกุล เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

คำประกาศเกียรติคุณ

นายเตือน พาทยกุล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)

นายเตือน พาทยกุล เกิดเมื่อวันเสาร์ เดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีมะเส็ง พุทธศักราช ๒๔๔๘ ณ จังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันอายุ ๘๘ ปี เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปินชั้นครู ที่มีความสามารถทางศิลปะการแสดงด้านดนตรีไทยเป็นเลิศ โดยเฉพาะในทางปี่พาทย์ นับว่าเป็นผู้มีความสามารถสูงสุดคนหนึ่ง นายเตือน พาทยกุล มีความสามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวเครื่องดนตรีได้หลายชนิด ทั้งระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก และซอสามสาย จนปรากฏลือเลื่องไปในหลายวงการ นอกจากมีความสามารถในการบรรเลงเพลงเดี่ยวเครื่องดนตรีไทยหลายชนิดแล้ว นายเตือน พาทยกุล ยังมีความสามารถในด้านการประพันธ์เพลง ได้เคยประพันธ์เพลงไทยไว้จำนวนมาก เช่น เพลงโหมโรงเทพอัศวินสามชั้น แขกมอญบางช้างสองชั้นทางเปลี่ยน โหมโรงเพชรศรีอยุธยา นาคบริพัตรทางเปลี่ยน เป็นต้น ความสามารถพิเศษเฉพาะของนายเตือน พาทยกุล อีกด้านหนึ่งได้แก่ การประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิด และยังเป็นผู้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยย่อส่วนขนาดเล็ก ที่สามารถใช้บรรเลงเป็นมาตรฐานได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นศิลปินที่ไม่หวงแหนวิชาความรู้ ได้รับเชิญเผยแพร่ความรู้ด้านดนตรีไทย จนปัจจุบันได้รับการยกย่องเป็นศิลปินชั้นครูด้านดนตรีไทย

นายเตือน พาทยกุล จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงฉายพระรูปร่วมกับศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๓๕

ทรงมีพระราชปฏิสันถาร กับศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๓๕

ครูเตือน พาทยกุล เข้ารับพระราชทานปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาดุริยางค์ไทย คณะนาฏศิลปและดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ประจำปีการศึกษา ๒๕๓๙

ศึกษาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์

ถ่ายภาพกับศิษย์ ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูเตือน พาทยกุล และครอบครัว
เข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ถวายเครื่องดนตรีจิ๋วย่อส่วน
๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

ประดิษฐ์ระนาดเอกงาช้างย่อส่วนขนาดจิ๋วถวาย

กราบทูลถวายอธิบายวิธีการประดิษฐ์ระนาดเอกงาช้าง

ครูเตือน พาทยกุล รับพระราชทานของขวัญ

เมื่อครั้งที่นายภาวาส บุนนาค นำครูเตือน พาทยกุล เข้าเฝ้าถวายเครื่องดนตรีย่อส่วนขนาดจิ๋ว
วงปี่พาทย์เครื่องคู่แกะลายลงรักปิดทอง ปี พ.ศ. ๒๕๒๘

ทูลเกล้าฯ ถวายจะเข้ย่อส่วนขนาดจิ๋ว ในโอกาสที่ครูเตือน พาทยกุล มีอายุครบ ๗ รอบ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒

*ศาสตราจารย์เกียรติคุณ พูนพิศ อมาตยกุล นำครูเตือน พาทยกุล
เข้าเฝ้าสมเด็จเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
น้อมเกล้าถวายแถบบันทึกเสียงเพลงที่ครูเตือน บรรเลงถวาย
เมื่อวันอังคารที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน*

ถวายพวงมาลัย

*ถวายแถบบันทึกเสียงที่ครูเตือน พาทยกุล บรรเลงเพลงทะแย ๓ ชั้น ๖ ท่อน
และเพลงเขมรปี่นก้วทางจางวางทั่ว พาทยโกศล*

ครูเตือน พาทยกุล
พร้อมด้วยนายบำรุงและนางวราพร พาทยกุล
เข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เป็นการส่วนพระองค์ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

ครูเตือน พาทยกุล
กราบทูลถวายความรู้เรื่องเพลงไทย

ครูเตือน พาทยกุล บรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เพลงการเวก ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ครูเตือน พาทยกุล นำระนาดขนาดเล็กบรรเลงถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อพระองค์ยังทรงเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งในขณะนั้นครูเตือนเป็นครูสอนวิชาดนตรีไทย ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในงานพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ณ หอประชุมมหาวิทยาลัย

ครูเตือน พาทยกุล พร้อมลูกศิษย์นักเรียนโรงเรียนศรีอยุธยา เฝ้ารับเสด็จ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานดนตรีไทยมัธยมศึกษา ครั้งที่ ๗ ณ โรงเรียนสตรีวิทยา

ครูเตือน พาทยกุล และครอบครัว เข้าเฝ้าถวายเครื่องดนตรีจิ๋ว

นิทรรศการดนตรี ในงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานเปิดห้องวิจิตรวาทการ
ครูเตือน พาทยกุล ถ่ายภาพร่วมกับทายาทวิจิตรวาทการและศิษย์ศิลปากร
ที่หอสมุดดนตรีสิรินธร ภายในหอสมุดแห่งชาติ

งานไหว้ครูดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีปฏิสันถาร
กับครูเตือน พาทยกุล ณ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คลองหก

ถวายเครื่องดนตรีจิ๋ว แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ณ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คลองหก

ถวายพานดอกไม้ธูปเทียนแพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสถวายเครื่องดนตรีจิ๋ว

ครูเตือน พาทยกุล ถวายอธิบายการประดิษฐ์ ซออี่สาย ซอห้าสาย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงลองสีซอห้าสายที่ครูเตือน พาทยกุลประดิษฐ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระราชทานสมุดบันทึกเป็นของขวัญเนื่องในโอกาสที่
ครูเตือน พาทยกุล อายุครบ ๘๔ ปี (๗ รอบ)

ทูลเกล้าฯ ถวายพานดอกไม้ธูปเทียนแพ
เนื่องในโอกาสที่ครูเตือน พาทยกุล มีอายุ ๙๘ ปี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงเจิมครูเตือน พาทยกุล เนื่องในโอกาสที่ครูเตือนมีอายุ ๙๘ ปี

ครูเตือน พาทยกุล เข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รับน้ำมหาสังข์
เนื่องในโอกาสอายุครบ ๙๘ ปี ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

แจกันดอกไม้พระราชทาน
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระราชทานเยี่ยมไข้ครูเตือน พาทยกุล

ซาบซึ้งในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม

ภาพสวดพระอภิธรรม
ครูเทือน พาทยกุล
วันที่ ๗-๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖

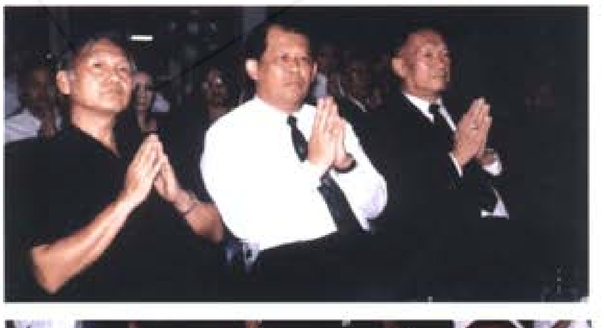

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานสังคหวัตถุแก่ครูเตือน พาทยกุล ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

อายุ ๙๑ ปี

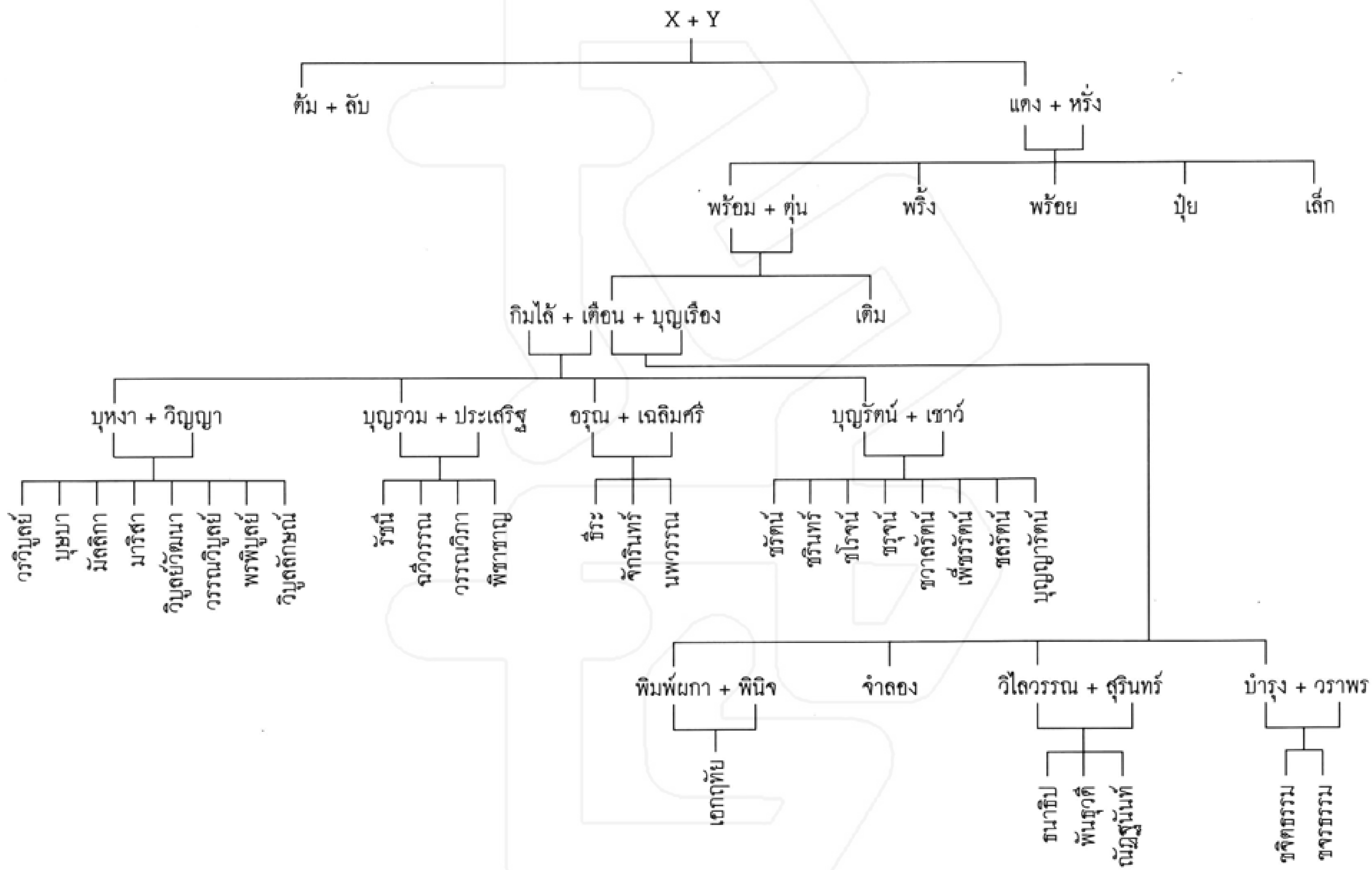
สารบาญ

หน้า

ชีวิตและผลงาน
ของครูเตือน พาทยกุล

แผนผังสายตระกูลพาหยกุล

ชีวิตและผลงานของครูเตือน พาทยกุล

ประวัติส่วนตัว

ครูเตือน พาทยกุล เกิดเมื่อวันเสาร์ เดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๔๘ ตรงกับวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๘ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นบุตรของนายพร้อมกับนางตุ่น บิดาเป็นหัวหน้าวงปี่พาทย์แตรวง และช่างทำทอง อยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี มารดาเสียชีวิตตั้งแต่ครูเตือนยังเด็กจำความไม่ได้ ครูเตือน มีน้องสาวหนึ่งคนชื่อเติม แต่ถึงแก่กรรม ตั้งแต่ยังเด็ก

ครูเตือน ได้รับการศึกษาวิชาสามัญ โดยได้เข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดโพธาราม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ตามเกณฑ์บังคับ อายุประมาณ ๑๐ ปี บิดาได้นำไปฝากให้เรียนดนตรีกับท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ที่บ้านหลังวัดกัลยาณมิตร ฝั่งธนบุรี ระหว่างที่มาเรียนดนตรี ครูเตือนยังสนใจที่จะเรียนวิชาสามัญ จึงไปเรียนต่อที่โรงเรียนในย่านสามเสน ฝั่งพระนคร พร้อมกับการเรียนดนตรีที่บ้านครูจางวางทั่ว แต่เนื่องจากครูเตือนมีใจรักที่จะเรียนทางดนตรีมากกว่า และต้องใช้เวลาในการฝึกหัดมาก จึงไม่ได้ไปเรียนวิชาสามัญ มุ่งเรียนดนตรีที่บ้านครูจางวางทั่ว เพียงอย่างเดียว

นายพร้อม พาทยกุล
บิดาของครูเตือน พาทยกุล

นางตุ่น พาทยกุล
มารดาของครูเตือน พาทยกุล

เนื่องจากครูเตือน เกิดมาในครอบครัวที่เป็นศิลปินด้านดนตรี จึงทำให้คลุกคลีอยู่กับการดนตรี โดยก่อนที่บิดาจะนำมาฝากเรียนอยู่กับครูจางวางทั่ว พาทยโกศลนั้น ครูเตือนเริ่มเรียนดนตรีกับปู่แดง (ยังไม่มีการใช้ชื่อสกุล) ซึ่งเป็นศิษย์ของพระประดิษฐไพเราะ (ครูมีแขก) ปู่แดงสามารถเล่นดนตรีปี่พาทย์ได้รอบวง รวมทั้งเป่าปี่ได้อีกด้วย และยังสามารถทำระนาดได้ นอกจากปู่แดงแล้ว ครูเตือนยังได้เรียนกับปู่ตัม (ยังไม่มีการใช้ชื่อสกุล) พี่ชายของปู่แดง ซึ่งเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเพชรบุรี เป็นครูผู้ชำนาญเพลงหน้าพาทย์และเป็นศิษย์พระประดิษฐไพเราะ (ครูมีแขก) ด้วยเช่นกัน ทั้งปู่แดง และปู่ตัม ได้เคยบรรเลงปี่พาทย์ต้อนรับและรับเสด็จแขกเมืองเป็นประจำ ใน พ.ศ. ๒๔๕๐-๒๔๕๒ ได้บรรเลงปี่พาทย์ถวายทูลกระหม่อมสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งเสด็จไปอำนวยการสร้างพระราชวังบ้านปืน ทูลกระหม่อมสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ได้ตรัสชมว่าบรรเลงได้ไพเราะและเครื่องปี่พาทย์สวยงามดี โดยเฉพาะระนาดเอกที่ปู่แดงทำจากไม้มะริด ทาขอบสีขาวคล้ายงาช้าง ทูลกระหม่อมบริพัตรฯ ทรงอนุญาตให้เข้าเฝ้าและมีโอกาสได้ต่อเพลงชมสวนสวรรค์ถวาย ต่อมาปู่แดงได้รับการประทานนามสกุล "พาทยกุล" จากทูลกระหม่อมสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์

กรมพระนครสวรรค์วรพินิต บิดาของครูเตือนเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถทั้งทางปี่พาทย์และแตรวง ซึ่งก็ได้ถ่ายทอดวิชาให้ครูเตือนเช่นกัน ครูเตือนเริ่มหัดดนตรีตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ หัดตีฆ้องวงใหญ่ และต่อมาก็หัดระนาด ตีระนาดเอกจนถึงอายุ ๑๐ ปี บิดาจึงพามาฝากเรียนดนตรีกับครูที่มีชื่อเสียงมากคนหนึ่งในสมัยนั้น คือ จางวางทั่ว พาทยโกศล โดยเริ่มเรียนเพลงทะแยเป็นเพลงแรก จนถึงเพลงเดี่ยวกราวในและเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง

ท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล

พิธีโกนจุกครูเตือน พาทยกุล เมื่ออายุ ๙ ปี ที่จังหวัดเพชรบุรี

ครูเตือน พาทยกุล บรรพชาเป็นสามเณร เมื่ออายุ ๙ ปี ณ วัดพระทรง จังหวัดเพชรบุรี

ถ่ายเมื่ออายุ ๒๓ ปี ที่ภูเก็ต เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๗๐

ครูเตือน เรียนดนตรีและอาศัยอยู่ที่บ้านท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล จนอายุได้ประมาณ ๒๐ ปีเศษ ก็ออกไปประกอบอาชีพ ช่วยเพื่อนตั้งวงปี่พาทย์ ๒ ปี จึงได้กลับไปตั้งวงดนตรีของตนเองที่บ้านเกิดจังหวัดเพชรบุรี จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไปในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดใกล้เคียง นอกจากการเล่นดนตรี การสอนดนตรี ครูเตือนยังทำเครื่องดนตรีขึ้นใช้ในวงของตนเองและจำหน่ายให้กับผู้ว่าจ้างอีกด้วย โดยเฉพาะระนาดเอกที่ทำมากกว่าเครื่องใดๆ และยังริเริ่มทำตะโพนขนาดเล็กเพื่อไว้ใช้บูชาอีกด้วย

นอกจากครูเตือนจะได้เรียนดนตรีจาก ปู่แดง ปู่ตั้ม บิดา และท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล แล้ว ครูเตือนยังได้เรียนดนตรีและต่อเพลงเพิ่มเติมกับครูอีกหลายท่าน คือ พระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) นายช่อ นายฉัตร สุนทรวาทิน

นายแถม สุวรรณเสวก นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล พระยาภูมีเสวิน หลวงไพเราะเสียงซอ (อุ่น ดูรยชีวิน) และได้รับการต่อทางเครื่องดนตรีต่างๆ จากศิษย์รุ่นพี่ของท่านครูจางวางทั่ว ที่เก่งๆ ในแต่ละเครื่องมือเพิ่มเติม ทำให้ครูเตือนสามารถเล่นดนตรีได้รอบวง โดยถนัดระนาดเอกมากที่สุด ครูเตือนได้รับมอบให้ทำพิธีไหว้ครูจากปู่แตง และเจ้ากรมจันทร์ (เป็นคนปี่พาทย์ในวังเจ้าพระยาเทเวศน์วงศ์วิวัฒน์) ทางเครื่องสาย ครูเตือนสามารถเล่นซอด้วง ซออู้และซอสามสายได้ โดยเฉพาะซอสามสายได้เรียนกับพระยาภูมีเสวิน และ นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล จนสามารถเดี่ยวซอสามสายได้หลายเพลง

ศิษย์รุ่นสุดท้ายของครูจางวางทั่ว

จากซ้าย *พังพอน แตงสืบพันธุ์*	–	*ฆ้องเล็ก*
ฉ่ำ เกิดใจตรง	–	*ระนาด, ทุ้ม*
ยรรยง โปร่งน้ำใจ	–	*เครื่องหนัง*
เทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล	–	*ปี่, ซอสามสาย*
นพ ศรีเพ็ชรดี	–	*ฆ้องใหญ่*
เตือน พาทยกุล	–	*ระนาด, ทุ้ม*

ภาพนักดนตรีคนสำคัญของบ้านพาทยโกศล

สถานภาพทางครอบครัว ครูเตือน มีภรรยาที่สมรสและจดทะเบียน ๒ คน คือ นางกิมไล้ และนางบุญเรือง แต่ว่าก่อนที่ครูเตือนจะได้มาพบและสมรสกับภรรยาทั้ง ๒ นั้น ครูเตือนได้พบหญิงสาวสวยที่ถูกใจแต่มิได้สมรสและจดทะเบียนด้วยกัน มาก่อนถึง ๒ คน โดยหญิงคนแรกนั้นเป็นศิลปิน นักแสดงลิเกที่แสดงเป็นตัวพระเอกมีชื่อจริงว่า "ไสว" อาศัยอยู่กับยายที่จังหวัดนนทบุรี ได้พบและใกล้ชิดกันในครั้งที่ ครูพร้อม บิดาของครูเตือนได้ว่าจ้างคณะลิเกไปตระเวนแสดงในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดต่างๆ ทางปักษ์ใต้ ซึ่งครูเตือนได้ร่วมคณะไปด้วยในฐานะเจ้าของวงดนตรีและคนตีระนาด โดยตระเวนแสดงจนทั่วใช้เวลาประมาณ ๑ ปี ซึ่งทำให้ครูเตือน และ ไสว เกิดความใกล้ชิดชอบพอและมีความสัมพันธ์ต่อกัน

ส่วนหญิงสาวอีกคนหนึ่งนั้น เป็นศิลปินนักเต้นระบำแขก ที่มีรูปร่าง หน้าตาสวยงาม เสียงไพเราะ มีบิดาเป็นเชื้อสายแขก สิงคโปร์ มารดาเป็นคนไทย อาศัยอยู่กับมารดาที่กรุงเทพฯ และมีชื่อเสียงโด่งดังมากคนหนึ่งในสมัยนั้น มีชื่อจริงว่า "สมิระ"

สมิระ ภรรยาอีกคนหนึ่ง
ของครูเตือน พาทยกุล

ครูเตือน ได้เคยเล่าเรื่องการใช้ชีวิตกับสมิระ นักเต้นระบำแขก ให้ศาสตราจารย์เกียรติคุณ พูนพิศ อมาตยกุล ฟังครั้งหนึ่ง และต่อมาเมื่อครั้งที่มีการจัดงานแสดงมุทิตาจิต ฉลองอายุครบ ๙๒ ปี ครูเตือน พาทยกุล ซึ่งมีการบรรเลงและการแสดงระบำแขกสมิระในงาน ที่โรงละครแห่งชาติ (โรงเล็ก) เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐ นั้น ครูเตือนได้เชิญศาสตราจารย์เกียรติคุณ พูนพิศ อมาตยกุล มาเล่าประวัติครูเตือนและสมิระให้ฟังว่า

เมื่อครูเตือน อายุ ๒๒ ปี ได้กลับไปอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี ครูพร้อมบิดาของครูเตือน ซึ่งเป็นนายวงปี่พาทย์ เมื่อเวลามีงาน มักจะพานักแสดงไปแสดงที่จังหวัดเพชรบุรี ขณะนั้นมีคณะละครร้องที่มีชื่อเสียงอยู่คณะหนึ่ง ชื่อ ปราโมทย์นคร หัวหน้าวงชื่อ เมือง ครูพร้อมได้ว่าจ้างละครคณะนี้ให้ไปแสดงที่จังหวัดเพชรบุรี เมื่อไปแสดงปรากฏว่าในคณะนั้นมีหญิงสาวสวยอยู่คนหนึ่งเป็นนักแสดงที่มีความสามารถทั้งร้อง เต้น และแสดง ร่วมคณะอยู่ด้วย สาวสวยผู้นี้เป็นแขก มีชื่อว่า สมิระ อายุเท่ากับครูเตือน เป็นคนสวยและเก่งมาก ทำให้ครูเตือนเกิดความรักชอบและสนิทตั้งแต่ครั้งนั้น เมื่อหมดสัญญาการแสดง คณะละครและสมิระก็เดินทางกลับกรุงเทพฯ

วงแตรวงของครูเตือน พาทยกุล
บรรเลงหน้าโรงหนังหัวหิน

วงดนตรีบรรเลงหน้าวิก

ต่อมาไม่นาน ครูเตือนก็เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อติดตามหาสมิระจนพบ และมาอยู่ด้วยกันที่บ้านเช่าหลังร้านศุริยบรรณ บริเวณสี่แยกคอกวัว ซึ่งขณะนั้นสมิระที่อาศัยอยู่กับมารดาและพี่สาว กำลังเป็นนักเต้นระบำที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ชื่นชอบของคนดูในสมัยนั้น เพราะเธอจะแต่งกายด้วยการนุ่งสั้น สวมถุงเท้าขึ้นมาถึงขาอ่อน ถือพัดด้ามจิ๋วร่ายรำตามทำนองเพลง สามารถร้องรำทำเพลงได้เก่งมาก และมีเสียงร้องที่ไพเราะมาก ซึ่งหลังจากที่ครูเตือนตามมาพบแล้วก็ได้ชักชวนให้ไปแสดงถึงปีนัง โดยใช้เวลาเดินทางตระเวนตีระนาด ได้วันละ ๒ บาท ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการตระเวนแสดงที่ปักษ์ใต้แล้ว ก็เดินทางกลับมากรุงเทพฯ ด้วยกัน ครูเตือนมีเงินเหลือเก็บนำมาซื้อบ้านที่ตรอกข้าวโพด ตำบลนางเลิ้ง จังหวัดกรุงเทพฯ จำนวน ๒ หลัง ราคา ๔,๐๐๐ บาท เป็นบ้านไม้หลังใหญ่ ๑ หลัง หลังเล็ก ๑ หลัง แต่ทว่าต้องเช่าที่ดิน ราคาเดือนละ ๘ บาท ซึ่งครูเตือนก็อาศัยอยู่ด้วยระยะหนึ่ง รวมเวลาที่อยู่กับสมิระตั้งแต่ต้น นานถึง ๓ ปี หลังจากนั้นครูเตือนก็เดินทางกลับจังหวัดเพชรบุรี

ครูเตือนได้สมรสกับนางสาวกิมไล้ ดวงทอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ในขณะที่ร่อนเร่ไปกับคณะละครร้อง ซึ่งในสมัยนั้น คณะละครร้องกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ครูเตือนได้รับว่าจ้างให้ไปบรรเลงระนาดกับคณะละครร้อง โดยได้ค่าจ้างเดือนละ ๑๕๐ บาท และได้ค่าหัวหน้าวงดนตรีอีก ๓๐ บาท รวมเป็น ๑๘๐ บาท ครั้งหนึ่งขณะไปบรรเลงที่ปากคลองปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็ได้พบกับนางสาวกิมไล้ซึ่งเป็นผู้หญิงที่สวยมากเป็นที่ถูกใจของครูเตือน หลังจากเลิกงานกลับมาบ้านที่เพชรบุรี ครูเตือนก็ได้บอกให้บิดาไปสู่ขอ และก็ได้สมรสกับนางสาวกิมไล้ สมความตั้งใจ

ครูเตือน พาทยกุล กับนางกิมไล้ พาทยกุล
ภรรยาคนแรก

ครูเตือนอยู่กินกับนางกิมไล้ จนมีบุตรชายหญิงด้วยกัน ๕ คน แต่คนสุดท้องถึงแก่กรรมตั้งแต่ยังเด็ก จึงเหลือเพียง ๔ คน คือ

๑. นางบุหงา กลิ่นหอม
๒. นางบุญรวม เถาปฐม
๓. นาวาโทอรุณ พาทยกุล
๔. นางบุญรัตน์ รูปเทวินทร์

ต่อมานางกิมไล้ถึงแก่กรรม หลังจากคลอดบุตรคนสุดท้องแล้ว ครูเตือนได้พบกับนางสาวบุญเรือง วทางกูร ชาวเมืองลพบุรีที่ค้าขายผ้าอยู่ในตลาดอำเภอเมือง ซึ่งครูเตือน ได้ขอให้มาใช้ชีวิตร่วมกัน ครูเตือนจึงสมรสและจดทะเบียนกับนางสาวบุญเรือง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่จังหวัดเพชรบุรี อยู่กินจนมีบุตรชายหญิงด้วยกัน ๕ คน แต่คนโตถึงแก่กรรมตั้งแต่แรกเกิด จึงเหลือเพียง ๔ คน คือ

๑. นางพิมพ์ผกา สุทธิวงศ์
๒. นายจำลอง พาทยกุล (ถึงแก่กรรม)
๓. นางวิไลวรรณ พันธุวงศ์
๔. นายบำรุง พาทยกุล

ครูเตือน พาทยกุล กับนางบุญเรือง พาทยกุล
ภรรยา

นายอรุณ พาทยกุล บุตรชาย

ครูเทือน ใช้ชีวิตครอบครัวอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีเป็นเวลานานถึง ๒๐ ปี หลังจากที่ได้ตั้งวง และตระเวนเล่นดนตรีจนทั่ว หวนคิดถึงอนาคตของลูกๆ จึงได้ปรึกษากับครอบครัวว่าควรจะให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดี ครูเทือนจึงตัดสินใจพาครอบครัวย้ายเข้ามาอยู่ที่กรุงเทพฯ โดยมาซื้อที่ดินและบ้านเป็นของตัวเองอยู่ที่ริมทางรถไฟสายปากคลองสาน-มหาชัย ตำบลคลองต้นไทร อำเภอปากคลองสาน จังหวัดธนบุรี ขณะเมื่ออยู่ที่กรุงเทพฯ ครูเทือนได้นำเครื่องดนตรี และวงปี่พาทย์ทั้งหมดมาด้วย จึงยังคงตั้งวงปี่พาทย์รับงานทั่วไป มีสมาชิกในวง ซึ่งเป็นเพื่อน ลูกศิษย์และคนรู้จักที่อยู่กรุงเทพฯ เป็นนักดนตรีในวงประมาณ ๑๕-๒๐ คน ซึ่งยังคงมีคนมาว่าจ้างให้ไปบรรเลงในงานต่างๆ อยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากสมาชิกในวงบางคนขาดความรับผิดชอบ ไม่ตรงต่อเวลา ทำให้ครูเทือนที่เป็นหัวหน้าวงเกิดความละอายใจต่อเจ้าของงาน จึงตัดสินใจขายเครื่องดนตรีทั้งชุด ให้แก่กองดุริยางค์ทหารบกและคนอื่นๆ ไป แล้วกลับมาทำเครื่องดนตรีขายให้กับสถาบันและผู้ว่าจ้างทั่วไป ในบรรดาบุตรชายหญิงทั้ง ๘ คน ของครูเทือนนี้ มีเพียงบุตรชาย ๒ คนเท่านั้น ที่ครูเทือนสนับสนุนให้เจริญรอยตามทางดนตรี คือ นาวาโทอรุณ และนายบำรุง พาทยกุล ส่วนบุตรสาวทั้งหมดนั้น ครูเทือนไม่สนับสนุนให้เป็น เพราะเคยเห็นถึงความไม่เหมาะสมของลูกผู้หญิงที่ต้องไปนอนค้างคืนในที่ต่างๆ กับวงดนตรีที่ต้องร่อนเร่ไปบรรเลง จึงไม่ยอมหัดดนตรีให้กับลูกผู้หญิงเลยแม้แต่คนเดียว

ในระหว่างที่อยู่กรุงเทพ ครูเทือนได้ทำเครื่องดนตรีขายจนเป็นที่รู้จักในหมู่นักดนตรี และจากกิตติศัพท์ที่ครูเทือนมีความสามารถในการทำและซ่อมแซมเครื่องดนตรีได้ ทำให้เสด็จพระองค์ชายใหญ่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธ์ยุคล ส่งคนมาตามตัวให้เข้าเฝ้า เพื่อซ่อมแซมเครื่องดนตรีของพระองค์ รวมทั้งหาวิธีปรับปรุงเครื่องดนตรีให้สะดวกในการขนย้ายเพื่อนำไปบรรเลงในต่างประเทศ จนเป็นเหตุให้ครูเทือน เกิดความคิดทำเครื่องดนตรีย่อส่วนครบวงขึ้นในเวลาต่อมา

ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ครูเทือนได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง เช่น โรงเรียนวิสุทธิกษัตรี (พระประแดง) โรงเรียนราชประชาสมาสัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนอัสสัมชัญ (บางรัก) โรงเรียนเตรียมทหาร วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ โรงเรียนศรีอยุธยา โรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชยการ วิทยาลัยนาฏศิลป สมทบในคณะนาฏศิลปและดุริยางค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (ปัจจุบัน สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล) จนในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ครูเทือนได้รับเกียรติ ให้รับพระราชทานปริญญากิตติมศักดิ์ทางดุริยางค์ไทย จากคณะนาฏศิลปและดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และได้รับเกียรติสูงสุด ยกย่องและเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เข้ารับพระราชทานเข็มและโล่เชิดชูเกียรติจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ครูเทือน มีอายุถึง ๙๘ ปี ทำเครื่องดนตรีและสอนดนตรีไทยให้แก่ศิษย์และบุคคลผู้สนใจทั่วไปที่บ้านเลขที่ ๗๗๐ ถนนเจริญรัถ แขวงคลองต้นไทร เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ และที่โรงเรียนพาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์ เลขที่ ๑๗๐/๕-๖ ถนนสามเสน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ครูเทือนและบุตรเปิดให้บุคคลทั่วไปได้มาเรียนดนตรีไทย

ครูเตือน พาทยกุล และนักเรียนโรงเรียนราชประชาสมาศัย
บรรเลงดนตรีไทยเครื่องเล็กถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ณ โรงเรียนราชประชาสมาศัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖

นำระนาดขนาดเล็กบรรเลงถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี เมื่อครั้งทรงเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานพิธีไหว้ครูดนตรีไทย คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก
ฝีมือครูเตือน พาทยกุล ประดิษฐ์

ครูเตือน พาทยกุล กำลังสอนการบรรเลงอังกะลุง
แก่นักเรียนโรงเรียนวิสุทธิกษัตรี (พระประแดง)

ครูเตือน พาทยกุล บรรเลงระนาดเอก
อรุณ พาทยกุล บรรเลงระนาดทุ้ม
บำรุง พาทยกุล บรรเลงระนาดเอกเหล็ก
งานฉลอง ๑๐๐ ปี สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

บรรเลงระนาดเอกขนาดเล็ก ร่วมกับหลานบัว (สีซอสามสาย)

ครูเตือน พาทยกุล กับศิษย์

ครูเตือน พาทยกุล และลูกศิษย์นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป ระดับปริญญาตรี ที่ได้สอนวิธีการประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทย และอุปกรณ์การศึกษาสืบต่อมาในปัจจุบัน

ถ่ายภาพกับศิษย์วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา คณะนาฏศิลปและดุริยางค์

พระพุทธรูปประจำตระกูล

ครูเตือน พาทยกุล ห่มผ้าถวายพระประจำตระกูล

พระพุทธรูปที่ต้นตระกูลครูเตือน พาทยกุล สร้างถวายวัด

พระนาคปรก ประจำวันเกิดที่ครูเตือน พาทยกุล และ
ครอบครัวสร้าง เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕
ถวายวัดและประดิษฐาน ณ พระอุโบสถ
วัดมหาธาตุวรวิหาร อ.เมือง จ.เพชรบุรี

ครูเตือน พาทยกุล ถวายพระนาคปรก ประจำวันเกิด
ที่วัดมหาธาตุวรวิหาร อ.เมือง จ.เพชรบุรี
เมื่อวันทำบุญวันเกิดครบอายุ ๙๘ ปี วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖

พระธรรมรัตนดิลก เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ
วรวิหาร ผู้ที่ครูเตือน พาทยกุล ให้ความเคารพนับถือมากที่สุด

ถ่ายภาพร่วมกับพิมพ์ผกา และวิไลวรรณ ลูกสาว
ในวันรับพระราชทานสังคหวัตถุ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ครูเตือน พาทยกุล ในวันรับพระราชทานสังคหวัตถุ
จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ถ่ายภาพกับวิไลวรรณ พันธุวงศ์ ลูกสาว
และบำรุง พาทยกุล ลูกชาย

ทำบุญที่บ้าน เมื่ออายุ ๘๐ ปี

ทำบุญเลี้ยงพระที่บ้านเครื่องท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล
เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๖ หลังได้เป็นศิลปินแห่งชาติ

น้องบัว หลานตา

ทอดกฐินที่วัดพลับพลาชัย จ.เพชรบุรี กับครอบครัวและญาติมิตร

ลูกหลานพาทยกุล

ครูเตือน ถ่ายภาพกับธนาธิป และณัฐนันท์ พันธุวงศ์ หลานตา
ด.ช.ขจรธรรม พาทยกุล (คอลล่าร์) หลานปู่
ในคราวไปนมัสการพระพุทธรูปประจำตระกูล ที่วัดใหญ่ จ.เพชรบุรี

ลูก หลาน เหลน ครอบครัวบุหงา กลิ่นหอม บุตรสาว

ลูกหลานร้องเพลงอวยพรวันเกิด ๙๐ ปี ครูเตือน พาทยกุล

ครูเตือน พาทยกุล ถ่ายภาพที่หน้าบ้านคลองสาน
กับบุหงา กลิ่นหอม บุตรสาว พร้อมลูกหลาน ในวันทำบุญอายุวันเกิด

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระราชทานถ้วยชนะเลิศ การประกวดกล้วยไม้ แด่ครูเตือน พาทยกุล เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ ณ ศาลาไคเชคชน

เป็นผู้สูงอายุดีเด่น บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

ครูเตือน พาทยกุล รดน้ำสังข์ให้หลานเขย
ในงานมงคลสมรสหลานสาว บุญญารัตน์
บุตรสาวนางบุญรัตน์ รูปเทวินทร์ บุตรสาวครูเตือน พาทยกุล

ได้รับพระราชทานถ้วยรางวัลชนะเลิศการประกวดกล้วยไม้
จากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ถ่ายภาพกับวิไลวรรณ พันธุวงศ์ ลูกสาว

นิทรรศการชีวิต-ผลงานครูเตือน พาทยกุล

ถ่ายภาพกับภรรยา (คุณแม่บุญเรือง พาทยกุล) ในวันรับพระราชทานเข็ม
และโล่เชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ ปี ๒๕๓๕

ลูกหลานแสดงความยินดี

กรมศิลปากรฉลองศิลปินแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๓๕
ครูเตือน พาทยกุล และครูส่องชาติ ชื่นศิริ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๓๖ ณ โรงละครเล็ก

เดี่ยวระนาดเอกเพลงกราวใน
วันแสดงผลงานศิลปินแห่งชาติ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖

บรรเลงประกอบการบรรยาย วันศิลปินแห่งชาติ
ณ หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

แสดงผลงานวันศิลปินแห่งชาติ บรรเลงดนตรีจิ๋ว ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

ในงานเลี้ยงฉลองแสดงความยินดีศิลปินแห่งชาติ ที่ สวช.

ดร.รุ่ง แก้วแดง แสดงความยินดีกับครูเตือน พาทยกุล ในงานเลี้ยงรับรองศิลปินแห่งชาติ

ถ่ายภาพกับครูประสิทธิ์ ถาวร และลูกหลาน

วันศิลปินแห่งชาติ

ไหว้ครูบ้านเครื่องท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล อยู่เป็นนิจ

ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ในโอกาสได้รับยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ ที่บ้านเครื่องพาทยโกศล

บันทึกเสียงบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ณ ห้องบันทึกเสียง วิทยาลัยนาฏศิลป อายุ ๘๘ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖

ในงานมุทิตาจิต ครูเตือน พาทยกุล ในวาระครบรอบ ๙๒ ปีเกิด วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐ ณ โรงละครแห่งชาติ

เดี่ยวระนาดทุ้ม ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสะพานผ่านฟ้า

ครูเตือน พาทยกุล เดี่ยวระนาดเอก

ครูเตือน พาทยกุล เดี่ยวระนาดเอกของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ปัจจุบันเป็นสมบัติของ น.อ.สมชาย ศิลปบรรเลง ร.น.

ประวัติการทำงานและการประกอบอาชีพ

ตามปกติผู้มีวิชาความรู้และความสามารถทางการดนตรีจะใช้ความรู้ความสามารถเหล่านั้นประกอบอาชีพการงาน ซึ่งนักดนตรีส่วนใหญ่จะเริ่มทำงานมาตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเรียน คือ ขณะที่อาศัยอยู่กับบ้านครูเพื่อร่ำเรียนวิชาความรู้นั้นก็จะต้องไปบรรเลงตามงานต่างๆที่มีผู้มาว่าจ้างหรือครูกำหนดเพื่อให้เกิดความชำนาญรอบรู้อันเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงทางการดนตรี ถือเป็นการทำงานในวัยแห่งการเรียนรู้ซึ่งบางครั้งก็ได้ค่าตอบแทนเป็นเงินค่าจ้างบ้าง เป็นสิ่งของบ้างหรือไม่ได้บ้างก็มิได้ถือเป็นเรื่องสำคัญของนักดนตรีที่มีสถานะเป็นลูกศิษย์ที่ต้องทำงานตอบแทนพระคุณของคุณครูที่ให้วิชาความรู้แต่ก็เรียกได้ว่าเป็นการทำงานทางการดนตรีทางหนึ่ง

ครูเตือนก็เป็นนักดนตรีคนหนึ่งที่เริ่มการทำงานในลักษณะเช่นนี้มาตั้งแต่ยังเป็นศิษย์ท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล คือทำงานทางการบรรเลงดนตรีตามที่ท่านครูมอบหมาย ครูเตือนเล่าว่าในสมัยที่อยู่บ้านครู จะมีงานการบรรเลงในที่ต่างๆ ทั่วๆ ไป ทั้งในวัง บ้านเจ้านาย ในวัด บ้านคนที่ว่าจ้าง รวมทั้งสถานที่ที่สำคัญๆ ทางราชการ ซึ่งนิยมมีวงดนตรีปี่พาทย์ไปบรรเลง ประโคมให้ครึกครื้นอยู่เป็นประจำ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการบรรเลงในวังและบ้านเจ้านายเป็นส่วนมาก วังที่ไปบรรเลงเป็นประจำก็คือวังบางขุนพรหม วังเจ้าพระยาเทเวศน์ (วังบ้านหม้อ) วังสวนจิตรลดา (ในงานฤดูหนาว) เป็นต้น ที่วัดก็มีอยู่บ้างเป็นบางโอกาส เช่น วัดกัลยาณมิตร วัดเบญจมบพิตร วัดประยูรวงศาวาส วัดสามปลื้ม เป็นต้น ส่วนสถานที่ราชการนั้น จะเป็นการบรรเลงในโอกาสวันสำคัญทางราชการ เช่น วันรัฐธรรมนูญ วันปิยะมหาราช วันชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา ซึ่งก็แล้วแต่ทางราชการจะไปจัดในสถานที่ใด แต่ที่ไปประจำทุกๆ ปีก็ที่ท้องสนามหลวง สนามหน้ากระทรวงกลาโหม พระบรมมหาราชวัง บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า สนามเสือป่า ฯลฯ เป็นต้น

ก่อนที่ครูเตือนจะลาท่านครูจางวางทั่วออกไปประกอบอาชีพอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๗ ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาตอนปลายของการอยู่เรียนกับท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ซึ่งขณะนั้นครูเตือนอายุประมาณ ๑๗-๑๘ ปี ก็ได้รับการชักชวนจากนายทองห่อและนายประชุมสองคนพี่น้องซึ่งมีวงปี่พาทย์อยู่ที่บางประทุนในเขตบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี ให้ไปเป็นครูสอนปี่พาทย์ให้กับวงของตน ซึ่งครูเตือนก็ตกลงใจไปช่วยสอนให้แต่เป็นการไปสอนแบบไปๆ มาๆ มิได้ประจำอยู่เลย ทั้งนี้ยังคงอาศัยอยู่กับท่านครูจางวางทั่วอยู่ แต่หลังจากที่ได้สอนในลักษณะนั้นอยู่ได้ประมาณ ๒ ปี ในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ครูเตือนก็ตัดสินใจกราบลาท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ออกไปทำงานประกอบอาชีพทางการดนตรีอย่างอิสระ โดยมีลำดับของการทำงานประกอบอาชีพดังต่อไปนี้

ปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ► เป็นครูและนักดนตรีประจำวงปี่พาทย์ของนายปุ่น คงศรีวิไล ซึ่งเป็นศิษย์ของท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ด้วยกันที่วัดหญ้าไทร ตำบลคลองอ้อม อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ► กลับไปตั้งวงปี่พาทย์ของตนเองที่บ้านจังหวัดเพชรบุรี ชื่อวง "นายเตือน พาทยกุล" โดยสอนลูกศิษย์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี และที่ต่างๆ ให้สามารถเล่นดนตรีได้เกือบ ๕๐ คน ทั้งวงปี่พาทย์และแตรวงจนเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในยุคสมัยนั้น

► ต่อมาได้รับเชิญให้เป็นครูพิเศษสอนวิชาดนตรีและขับร้องที่โรงเรียนฝึกหัดครูจังหวัดเพชรบุรีอีกด้วยและนอกจากเป็นครูดนตรี เป็นทั้งหัวหน้าวงดนตรีและเป็นนักดนตรีแล้ว ครูเตือนยังทำเครื่องดนตรีด้วยตนเองทั้งที่ไว้ใช้เอง และจำหน่ายให้กับผู้อื่น เครื่องดนตรีที่ทำมากที่สุดในสมัยนั้นคือ ระนาดเอก และยังได้ริเริ่มทำตะโพนย่อส่วนให้มีขนาดเล็กเพื่อไว้ใช้ตั้งบูชาครูบนหิ้งอีกด้วย

ปี พ.ศ. ๒๔๗๑ ► นำคณะลิเกที่บิดาของครูเตือนว่าจ้างจากกรุงเทพฯ ไปแสดงในจังหวัดต่างๆ ทางปักษ์ใต้ โดยบิดามอบให้ครูเตือนนำเครื่องปี่พาทย์และนักดนตรีไปกับคณะลิเก ในฐานะหัวหน้าวงและผู้ตีระนาดเอก นำคณะละครร้องและนักแสดงระบำตระเวนแสดงในจังหวัดต่างๆ ทางปักษ์ใต้จนถึงปีนัง โดยครูเตือนเป็นหัวหน้าวงและคนตีระนาดเอก

ปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ► นำวงปี่พาทย์เข้าประกวดบรรเลงเพลงชาติจนได้รับรางวัลชนะเลิศ ถ้วยเงินของจังหวัดเพชรบุรี

ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ► นำภรรยา นางกิมไล้และบุตรทั้งครอบครัว เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหาลู่ทางประกอบอาชีพ โดยครูเตือนประกอบอาชีพทางการดนตรี รับงานการบรรเลงและทำเครื่องดนตรี ส่วนนางกิมไล้ทำขนมหวานขายในตลาดประตูน้ำ แต่ในปีเดียวกันนี้ก็ต้องเดินทางกลับจังหวัดเพชรบุรีเพราะภรรยา นางกิมไล้ตั้งท้องและป่วย ครูเตือนกลับไปเป็นครู เป็นหัวหน้าวง รับงานทางการดนตรีและทำเครื่องดนตรีขายที่จังหวัดเพชรบุรีอีกครั้งหนึ่ง

ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ► นำภรรยานางบุญเรืองบุตรธิดาและครอบครัวทั้งหมดเดินทางย้ายเข้ากรุงเทพฯอีกครั้งหนึ่ง โดยนำเครื่องดนตรีทั้งหมดมาด้วยเพื่อรับงานทางดนตรีทั่วไปโดยอาศัยเพื่อนๆและลูกศิษย์ ตลอดจนคนรู้จักที่อยู่ในกรุงเทพฯ เป็นนักดนตรีประจำวง ตลอดจนรับทำเครื่องดนตรีจำหน่ายแก่คนทั่วไป ณ บ้านพักริมทางรถไฟสายปากคลองสาน-มหาชัย ตำบลคลองต้นไทร อำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี ส่วนภรรยานางบุญเรือง และบุตรช่วยทำขนมข้าวเกรียบงาแบบเมืองเพชรขายส่งที่ตลาดท่าเตียน เป็นอาชีพเสริม

ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ► ได้รับเชิญให้เป็นครูพิเศษสอนวิชาดนตรี ในสถาบันการศึกษาหลายแห่ง โดยเริ่มจากโรงเรียนวิสุทธิกษัตรี (พระประแดง) โรงเรียนราชประชาสมาศัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนนายเรือ (สมุทรปราการ) โรงเรียนอัสสัมชัญ (บางรัก) วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนศรีอยุธยา และทำเครื่องดนตรีจำหน่ายทั้งในสถาบันการศึกษาและบุคคลทั่วไป

► เริ่มประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยย่อส่วนขนาดเล็กสามารถบรรเลงได้ครบวงมโหรีเครื่องใหญ่ นำออกแสดงในรายการคันธรรพศาลา ณ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง ๔ บางขุนพรหม

► ปลูกเพาะชำกล้วยไม้ขายเป็นอาชีพเสริม

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ► ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาการประดิษฐ์และซ่อมแซมเครื่องดนตรีไทย ที่คณะนาฏศิลปและดุริยางค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

► เปิดร้านจำหน่ายเครื่องดนตรีไทย ที่ร้านเลขที่ ๓๒๖/๑ ถนนเจริญรัถ ตำบลคลองต้นไทร อำเภอคลองสาน จังหวัดกรุงเทพฯ

► ประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยย่อส่วนให้มีขนาดเล็กลงไปกว่าเดิม

ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ► ได้รับเชิญเป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทยเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ โดยตัดสินเครื่องดนตรีประเภทระนาดเอก

ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ► นำหลานสาว เด็กหญิงพันธุวดี พันธุวงศ์ ที่ครูเตือนเป็นผู้สอนให้สีซอสามสาย เข้าประกวดดนตรีไทย ระดับมัธยมศึกษา จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการและประสานงานเยาวชนแห่งชาติร่วมกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) โดยได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทซอสามสาย

ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ► ประดิษฐ์และทำเครื่องดนตรีไทยย่อส่วนขนาดจิ๋ว ร่วมจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาส เฉลิมพระชนมพรรษา เจริญพระชนมายุครบ ๓๖ พรรษา ณ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คลองหก จังหวัดปทุมธานี

ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ► ได้รับพระราชทานปริญญากิตติมศักดิ์ สาขาดนตรีไทย จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ สวนอัมพร

ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ► ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๖ และนำคณะศิษย์แสดงการบรรเลงดนตรีไทย ผลงานเพลงที่ครูเตือนประพันธ์ในงานการแสดงผลงานของศิลปินแห่งชาติ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

► นำหลานสาว เด็กหญิงขจิตธรรม พาทยกุล เข้าประกวดรายการพาต้าหนูน้อยคนเก่ง ได้รับรางวัลพาต้าหนูน้อยคนเก่ง จากการที่ครูเตือนสอนให้สีซอด้วงย่อส่วนขนาดเล็กและนำเข้าประกวดด้านความสามารถพิเศษ

► นำหลานสาว เด็กหญิงขจิตธรรม พาทยกุล เดินทางไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในนามยุวทูตวัฒนธรรม พาต้าหนูน้อยคนเก่ง ณ ประเทศสิงคโปร์

ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ► อำนวยการสอนคณะครูและนักเรียน พาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์ นางวราพร พาทยกุล บุตรสะใภ้เป็นผู้จัดตั้ง ที่อาคารเลขที่ ๑๕๔ ถนนสามเสน แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

► ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาดนตรีไทย วิทยาลัยอัสสัมชัญคอมเมิร์ส

► ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาดนตรีไทย สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตโชติเวช

ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ► นำคณะครูและศิษย์ พาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์แสดงผลงานการบรรเลงดนตรีไทยและนาฏศิลป์ในงาน นาฏดุริยางคศิลป์ถวายพระพร เมื่อวันฉัตรมงคล ที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๙ ณ โรงละครแห่งชาติ เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี (ปีกาญจนาภิเษก) และที่เวทีกลางแจ้ง ท้องสนามหลวงในงานเฉลิมพระชนมพรรษา ฉลองปีกาญจนาภิเษก

► นำคณะครูและศิษย์ พาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์แสดงผลงานการบรรเลงดนตรีและนาฏศิลป์ไทย ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสะพานผ่านฟ้า วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ รวมทั้งรายการบรรเลงดนตรีไทยถวายพระพรเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ณ ทีวีสีช่อง ๗ และ ช่อง ๕

► ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชาดนตรีไทยโรงเรียนมิตรพลพาณิชยการซึ่งอยู่ใกล้บ้านครูเตือน

ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ► นำคณะครูและศิษย์ พาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์แสดงผลงานการบรรเลงดนตรีและนาฏศิลป์ไทยในรายการ นาฏดุริยางคศิลป์การกุศล เก็บเงินรายได้บริจาคช่วยเหลือผู้พิการซ้ำซ้อน เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ณ โรงละครแห่งชาติ

► นำคณะศิษย์พาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์ บรรเลงดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ณ ทีวีสีช่อง ๕ ช่อง ๗

► นำคณะครูและศิษย์ พาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์ บรรเลงดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยในงานทอดกฐินสามัคคีที่ครูเตือนเป็นเจ้าภาพทอด ณ วัดพลับพลาชัย จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

- นำคณะครูและศิษย์พาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์บรรเลงดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทย ในรายการนาฏดุริยางคศิลป์ถวายพระพร เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ ห้องจัดนิทรรศการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ภายในบริเวณหอสมุดแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐
- ได้รับเชิญจากศาสตราจารย์เกียรติคุณ พูนพิศ อมาตยกุลและศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสะพานผ่านฟ้า กรุงเทพฯ ร่วมบรรเลงเดี่ยวระนาดทุ้ม เพลงเชิดนอก ในรายการครบ ๑๐๐ ปี ขุนบรรจงทุ้มเลิศ (ปลั่ง ประสานศัพท์) ณ เวทีศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐

คุณปู่และน้องดิว เมื่อครั้งไปประเทศญี่ปุ่น ถ่ายที่หน้าโตเกียวดิสนีแลนด์ ๑-๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

ร่วมเดินทางไปกับหลานดิว ไปแสดงศิลปวัฒนธรรม ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อครั้งหลานดิวได้คัดเลือกเป็นยุวทูตพาต้าหนูน้อยคนเก่ง โดยมีคุณอุดม เสริมสิริมงคล ประธานห้างสรรพสินค้าพาต้าเป็นผู้นำ ถ่ายที่บ้านทูตประจำประเทศสิงคโปร์

พาลูกหลานไปแสดงศิลปวัฒนธรรม ณ ประเทศสิงคโปร์

ไปประเทศสิงคโปร์

ผลงานด้านต่างๆ ของครูเตือน พาทยกุล ที่ส่งผลให้เป็นศิลปินแห่งชาติ

ครูเตือน พาทยกุล ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ตามประกาศคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ทั้งนี้โดยอาศัยหลักเกณฑ์การพิจารณา จากคุณสมบัติของศิลปินแห่งชาติ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ๗ ข้อ คือ

๑. เป็นผู้มีสัญชาติไทย และยังมีชีวิตอยู่ในวันตัดสิน

๒. เป็นผู้มีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญและยังมีผลงานดีเด่น เป็นที่ยอมรับของวงการศิลปะแขนงนั้น

๓. เป็นผู้สร้างสรรค์และพัฒนาศิลปะแขนงนั้น จนถึงปัจจุบัน

๔. เป็นผู้ผดุงและถ่ายทอดศิลปะแขนงนั้น

๕. เป็นผู้ปฏิบัติงานศิลปะแขนงนั้นอยู่ในปัจจุบัน

๖. เป็นผู้มีคุณธรรมและมีความรักในวิชาชีพของตนเอง

๗. เป็นผู้มีผลงานที่ยังประโยชน์ต่อสังคมและมนุษยชาติ

ครูเตือน พาทยกุล เป็นผู้ที่ได้สร้างผลงานทางศิลปะแขนงดนตรีไทยไว้หลายด้าน แยกออกได้เป็น

๑. ผลงานด้านการเป็นนักดนตรีอาชีพ

นักดนตรีที่จะเป็นนักดนตรีอาชีพได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในเรื่องของดนตรีนั้นเป็นอย่างดี เช่น มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติเครื่องดนตรีอย่างช่ำชอง มีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงเพลงต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ไพเราะ สามารถทำให้เกิดความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้ฟังได้และจะต้องเป็นผู้ที่นำเอาความรู้ความสามารถทางการดนตรีนั้นมาใช้ประกอบอาชีพทำมาหากินเป็นประจำ การบรรเลงดนตรีลักษณะต่างๆ ในงานและโอกาสอื่นๆ โดยทั่วไปจึงเป็นการสร้างผลงานทางการดนตรีแก่ตนเองทางหนึ่ง

ครูเตือน เป็นนักดนตรีที่ใช้วิชาความรู้ ความสามารถทางการดนตรีทำมาหาเลี้ยงชีพทั้งตนเองและครอบครัวมาโดยตลอด การบรรเลงดนตรีของครูเตือนในอดีตจนปัจจุบันเป็นการสร้างผลงานการบรรเลงทางการดนตรี

ผลงานด้านการบรรเลง

ครูเตือน พาทยกุล เป็นนักดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงดนตรีไทยได้รอบวง ทั้งการบรรเลงรวมวงและการบรรเลงเดี่ยว วงปี่พาทย์ของครูเตือนที่ตั้งขึ้นในจังหวัดเพชรบุรี ได้เข้าประกวดการบรรเลงเพลงชาติไทย (แบบเดิม) ได้รับรางวัลชนะเลิศ ถ้วยเงิน ที่ศาลากลางจังหวัดเพชรบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๑ ในทางปี่พาทย์นับได้ว่าครูเตือนเรียนจบถึงระดับสูงสุด โดยถนัดระนาดเอกมากที่สุด ส่วนเครื่องดนตรีอื่นๆ ก็สามารถบรรเลงได้จนถึงระดับเดี่ยวเช่นกัน ยกเว้นปี่ที่ครูจางวางทั่ว ไม่สนับสนุนให้ครูเตือนหัด เพราะเกรงว่าจะทำให้อายุสั้น เพลงเดี่ยวต่างๆ ที่ครูเตือนได้เรียนและสามารถบรรเลงได้ ประกอบด้วย

วงดนตรีคณะพิณพาทย์ ต.พาทยกุล เมื่อครั้งประชันวงปี่พาทย์ ที่วัดเกาะ จ.เพชรบุรี วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๔๗๐

ครูเตือน พาทยกุล บรรเลงระนาดเอก คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ ขับร้อง

ครูเตือน พาทยกุล บรรเลงซอสามสายร่วมกับการขับร้องโดย อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานพิธีไหว้ครูดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรเลงเดี่ยวระนาดทุ้ม ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เดี่ยวระนาดเอก ต่อจากครูจางวางทั่ว พาทยโกศล

เพลงกราวใน เถา
เพลงแขกมอญ ๓ ชั้น ได้ ๒ ทาง คือ ทางสะบัดและทางพื้น
เพลงสารถี ๓ ชั้น
เพลงเชิดนอก
เพลงพญาโศก ได้ ๒ ทาง คือ ทางสะบัดและทางพื้น
เพลงลาวแพน
เพลงนกขมิ้น
เพลงอาเฮีย
เพลงนางหงส์ ๖ ชั้น
เพลงดอกไม้ไทร
เพลงตุ้งติ้ง
เพลงมุล่ง
เพลงการเวก (ต่อจากเจ้าคุณเสนาะดุริยางค์)
เพลงสรรเสริญพระบารมี

เดี่ยวระนาดทุ้ม ต่อจากนายฉัตร นายช่อ สุนทรวาทิน ศิษย์ท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ซึ่งเป็นรุ่นพี่ครูเตือน

เพลงกราวใน เถา
เพลงเชิดนอก
เพลงสารถี
เพลงแขกมอญ
เพลงพญาโศก

เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ต่อจากนายช่อ นายฉัตร สุนทรวาทิน

เพลงแขกมอญ
เพลงเชิดนอก
เพลงสารถี (ทางพระยาประสาน ต่อจากนายแถม สุวรรณเสวก)
เพลงสรรเสริญพระบารมี

เดี่ยวฆ้องวงเล็ก ต่อจากนายช่อ นายฉัตร สุนทรวาทิน

เพลงสารถี

เพลงแขกมอญ

เดี่ยวซอสามสาย ต่อจากท่านครูพระยาภูมีเสวิน นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล และหลวงไพเราะเสียงซอ

เพลงบุหลันลอยเลื่อน	(ทางพระยาภูมีเสวิน)
เพลงสรรเสริญเสือป่า	(ทางพระยาภูมีเสวิน)
เพลงพญาครวญ	(ทางพระยาภูมีเสวิน)
เพลงพญาโศก	(ทางพระยาภูมีเสวิน)
เพลงปลาทอง	(ทางพระยาภูมีเสวิน)
เพลงนกขมิ้น	(ทางพระยาภูมีเสวิน)
เพลงทะแย	(ทางพระยาภูมีเสวิน)
เพลงต้นเพลงฉิ่ง	(ทางพระยาภูมีเสวิน)
เพลงสุรินทราหู ๓ ชั้น	(ทางนายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล)
เพลงลาวแพน	(ทางหลวงไพเราะเสียงซอ)
เพลงหกบท	(ทางหลวงไพเราะเสียงซอ)
เพลงทยอยเดี่ยว	(ทางพระประดิษฐไพเราะ ต่อจากพระยาภูมีเสวิน)

เดี่ยวซอด้วง ซออู้

เพลงพญาโศก

เดี่ยวขลุ่ย

เพลงนกขมิ้น

ผลงานการบรรเลงที่ครูเตือน ได้รับเกียรติให้บรรเลงในงานและโอกาสพิเศษนอกเหนือจากการบรรเลงในงานการประกอบอาชีพธรรมดา มีหลายครั้ง เช่น

๑. การบรรเลงเพลงชาติไทย (แบบไทย) ในงานการประกวดเพลงชาติไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๑ ณ ศาลากลางจังหวัดเพชรบุรี

๒. การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เพลงกราวใน เถา ในงานฉลองครบ ๑๐๐ ปีเกิดท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ณ หอสมุดแห่งชาติ

๓. การบรรเลงเพลงโหมโรงเทพอัศวินและแขกมอญบางช้าง ในงานการบรรเลงบทเพลงเชิดชูนักแต่งเพลงไทย ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ณ โรงละครแห่งชาติ

๔. การบรรเลงเดี่ยวระนาดทุ้ม เพลงเชิดนอก ในรายการพบครูดนตรีไทยเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสะพานผ่านฟ้า

๕. *การบรรเลงเดี่ยวซอสามสาย เพลงสุรินทราหู เนื่องในงานเชิดชูเกียรติ ๑๐๐ ปี พระยาภูมีเสวิน (จิตร จิตตเสวี) เมื่อ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗

๖. การบรรเลงเดี่ยวระนาดทุ้ม เพลงเชิดนอก เนื่องในงานเชิดชูเกียรติ ๑๐๐ ปี ขุนบรรจงทุ้มเลิศ ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสะพานผ่านฟ้า

---

* การบรรเลงในรายการอภิปราย ประวัติและผลงานพระยาภูมีเสวิน (จิตร จิตตเสวี) โดยทายาทในสกุลจิตตเสวี ศาสตราจารย์เกียรติคุณพูนพิศ อมาตยกุล และ รศ.อุดม อรุณรัตน์ ดำเนินการอภิปราย

และผลงานการบรรเลงที่ครูเตือน มีความภาคภูมิใจมากเป็นพิเศษ

๑. การบรรเลงวงมโหรีเครื่องดนตรีย่อส่วนขนาดเล็ก ถวายหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ณ โรงเรียนราชประชาสมาสัย และในรายการคันธรรพศาลา ณ สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ บางขุนพรหม

๒. การบรรเลงซอด้วงย่อส่วนขนาดเล็ก เนื่องในโอกาสที่ครูเตือน ทูลเกล้าฯ ถวายซอด้วงย่อส่วนขนาดเล็กแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานดนตรีไทยมัธยมศึกษา ครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๔ ณ โรงเรียนสตรีวิทยา

๓. การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอก เพลงพญาโศก ถวายหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๓๐ พรรษา บรรเลงเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๘ ณ โรงละครแห่งชาติ

๔. การร่วมวงบรรเลงกับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันไหว้ครูดนตรีไทย ชมรมดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึง พ.ศ. ๒๕๔๓

๕. การบรรเลงวงปี่พาทย์ถวายหน้าพระที่นั่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในงานสังคีตสายใจไทย เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๕

๖. การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงเดี่ยวกราวใน ชั้นเดียว ถวายหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในงานแสดงผลงานศิลปินแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

๗. การบรรเลงเดี่ยวระนาดเอกเพลงการเวก ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นการส่วนพระองค์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน โดยมีศาสตราจารย์เกียรติคุณ พูนพิศ อมาตยกุล เป็นผู้นำเข้าเฝ้า

๘. การบรรเลงซอสามสาย ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นการส่วนพระองค์ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๓๘ ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

๙. การบรรเลงซอสี่สายและซอห้าสายที่ครูเตือนเป็นผู้ประดิษฐ์ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๐ ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

๑๐. การบรรเลงระนาดเอกและฆ้องวงใหญ่ บันทึกแถบบันทึกเสียงเพลงทะแย ๓ ชั้น ๖ ท่อน และเพลงเขมรปี่แก้ว ทางท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ซึ่งทำการบันทึก ณ ห้องบันทึกเสียงวิทยาลัยนาฏศิลป เมื่อวันที่ ๑๕ และ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๒ ทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

๑๑. การบรรเลงวงปี่พาทย์ไม้นวม เพลงกระบี่ลีลา เถา ซึ่งทำการบันทึก ณ ห้องบันทึกเสียงวิทยาลัยนาฏศิลป เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๓๘ ทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๓๘ ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

ส่วนการบรรเลงทางสื่อมวลชน ครูเตือนได้รับเชิญจากรายการต่างๆ ทางสถานีโทรทัศน์ ให้ไปบรรเลงดนตรีและสัมภาษณ์ออกรายการโทรทัศน์ ทั้งที่เป็นรายการสดและรายการบันทึกเทปโทรทัศน์ ดังมีรายการต่อไปนี้

๑. รายการคันธรรพศาลา	ช่อง ๔ บางขุนพรหม (ขาวดำ)
๒. รายการเชลล์ชวนชิม	ช่อง ๗ สนามเป้า (ขาวดำ)
๓. รายการท็อปป็อป	ช่อง ๗ สนามเป้า (ขาวดำ)
๔. รายการสารคดีกระจกหกด้าน	ช่อง ๗ สี
๕. รายการชีพจรลงเท้า	ช่อง ๗ สี
๖. รายการใต้ฟ้าเมืองไทย	ช่อง ๙ สี
๗. รายการเล็กพริกขี้หนู	ช่อง ๓ สี

๘. รายการมรดกใหม่ ช่อง ๕ สี
๙. รายการ ฒ ผู้เฒ่า ไม่เฒ่า ช่อง ๙ สี
๑๐. รายการแคนสยาม ช่อง ๙ สี
๑๑. รายการสายใยแห่งรัก ช่อง ITV
๑๒. รายการรู้ธรรมนำชีวิต ช่อง ITV
๑๓. รายการ ITV โชว์ ช่อง ITV
๑๔. รายการทไวไลท์โชว์ ช่อง ๓ (๒ ครั้ง)
๑๕. รายการท้าพิสูจน์ ช่อง ๗ สี
๑๖. รายการสีสันบันเทิง ช่อง ๓ สี
๑๗. รายการท่องโลกบันเทิง ช่อง ๕ สี
๑๘. รายการเส้นทางบันเทิง ช่อง ๗ สี
๑๙. รายการข่าวบันเทิง ช่อง ITV
๒๐. รายการคนไทยวันนี้ ช่อง ๗ สี
๒๑. รายการสายใยสีรุ้ง ช่อง ๕ สี
๒๒. รายการเรารักวัฒนธรรม ช่อง ๙ สี

จากผลงานการบรรเลงด้านการเป็นนักดนตรีอาชีพที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ครูเตือนเป็นผู้ที่มีความสามารถมีความเชี่ยวชาญทางการดนตรี และมีผลงานดีเด่น เป็นที่ยอมรับของวงการศิลปะแขนงดนตรีและนอกวงการ ซึ่งคุณสมบัติของครูเตือนดังกล่าว ตรงกับหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติศิลปินแห่งชาติในข้อ ๒ ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ครูเตือน พาทยกุล สีซอสามสาย วงดนตรีคณะอัศวิน ในรายการคันธรรพศาลา ทีวีช่อง ๔ บางขุนพรหม เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๔

รายการสวนสังคีต วันที่ ๐๔ สิงหาคม ๒๕๐๐ วงเครื่องสายผสม

ครูเตือน พาทยกุลกับคณะ รายการสวนสังคีต ทีวีช่อง ๔ จันทร์ที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๐๐

บรรเลงเพลงพระทอง รายการแสดงผลงานของ
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
ณ สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ บางขุนพรหม วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๙

ระนาดเอก	*ครูเตือน พาทยกุล*
ระนาดทุ้ม	*ฉ่ำ เกิดใจตรง*
ฆ้องวงใหญ่	*นพ ศรีเพชร์ดี*
ตะโพน	*เอื้อน กรเกษม*
ขลุ่ย	*ช้อย เพิ่มพล*

ครูเตือน พาทยกุล ตีระนาดเอกย่อส่วนขนาดเล็ก เปรียบเทียบสัดส่วน
และเสียงกับขนาดมาตรฐาน ออกรายการ "คันธรรพศาลา"
ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ บางขุนพรหม
เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๘

ครูเตือน พาทยกุล นำศิษย์วงอังกะลุง โรงเรียนวิสุทธิกษัตรี
ออกรายการ Top-Pop ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ สนามเป้า
ปี พ.ศ. ๒๕๐๐

ครูเตือน พาทยกุล เดี่ยวระนาดเอก ออกแพร่ภาพทาง
สถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ สนามเป้า ซึ่งบริษัทเชลล์เป็นผู้จัด

ครูเตือน พาทยกุล ให้สัมภาษณ์เรื่อง "ระนาดเอก" โดยบริษัทเชลล์
เป็นผู้จัด ออกแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ สนามเป้า

ให้สัมภาษณ์บันทึกชีวประวัติและผลงาน
ณ ศูนย์วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๖

ครูเตือน พาทยกุล และ ด.ญ.ขจิตธรรม พาทยกุล ออกรายการ ทไวไลท์โชว์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘

ครูเตือน พาทยกุล หลานติว และนักเรียนโรงเรียนพาทยกุลการดนตรี และนาฏศิลป์ ถ่ายภาพกับวานิซ่า เมย์ นักไวโอลินระดับโลก เชื้อสายไทย ในรายการสมาคมชมดาว ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓

คุณอรพรรณ พานทอง จากรายการ "เล็กพริกขี้หนู" สัมภาษณ์ครูเตือน พาทยกุล ถ่ายทำเรื่อง "เครื่องดนตรีจิ๋ว" ออกแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์

สาธิตการทำเครื่องดนตรีที่บ้านบางแค วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๖

ให้สัมภาษณ์

ท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล เป็นบรมครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางดนตรี ที่ครูเตือนให้ความเคารพนับถือและบูชาดุจบิดา ครูเตือนจึงนำเอาแบบอย่างความเป็นครูที่ดีของท่านครูจางวางทั่ว มาใช้เป็นแนวทางในการสอนลูกศิษย์ของตนเองในเวลาต่อมา โดยใช้ความรัก ความเมตตาและความรู้ที่มี อบรมสั่งสอน และเลี้ยงดูศิษย์ด้วยความรักความเมตตาประดุจลูกของตัวเอง และด้วยความสามารถของครูเตือนที่มี สามารถทำให้ลูกศิษย์ที่เข้ามาเรียนมีความรู้ความสามารถตั้งวงได้หลายรุ่น หลายวง ทั้งปี่พาทย์ เครื่องสาย มโหรี แตรวง และอังกะลุง เป็นอาชีพที่มีรายได้เลี้ยงตนและครอบครัว และเป็นผู้ที่สืบทอดซึ่งวิชาการดนตรีให้ดำรงอยู่ต่อไป ลูกศิษย์ที่ประกอบอาชีพทางการดนตรีมีหลายคน เช่น นายไว นายส่งวน นายยงค์ นายย้อย นายหยด นายปลูก นายเพิ่ม นายเผื่อ นายมั่น นายแกม นายกาหลง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีศิษย์ที่เรียนด้วยใจรัก ต้องการแสวงหาความรู้ และความสามารถทางการดนตรี แต่ไม่นำมาประกอบอาชีพที่มีเป็นจำนวนมากหลายคน ซึ่งครูเตือนก็สอนให้ด้วยความตั้งใจเช่นกัน เช่น

นางสาวโสภิณ ธีปฏิมากร
นางสาวรสสุคนธ์ สวัสดิภาพ
นางสาวจริภา มหาวงศ์ธิกุล
นายวัชรวิทย์ ทัศนเรืองรอง
นายจักรพงษ์ กลิ่นแก้ว
เด็กหญิงภัณฑิล พรสงเคราะห์
นางสาววิมล อังสุนันทวิวัฒน์
นางสาววรารัก เฉลิมพันธุศักดิ์
เด็กชายชัยชนะ ราชปาลวงศ์ เป็นต้น

ส่วนลูกศิษย์ที่ยังเป็นนักเรียน นักศึกษา อันเนื่องมาจากการที่ครูเตือน ได้ไปเป็นครูพิเศษ สอนวิชาดนตรีไทยในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาหลายแห่งจึงทำให้มีลูกศิษย์หลายรุ่น หลายคน เช่นเดียวกัน ซึ่งครูเตือนก็จะสอนให้มีความรู้และมีความสามารถทางการดนตรีทั้งทฤษฎีและการบรรเลง โดยเฉพาะทางการบรรเลงนั้น ครูเตือนพยายามนำศิษย์ที่มีความสามารถมารวมวงต่อเพลงและปรับ เพื่อตั้งเป็นวงดนตรีไทยประจำโรงเรียนและสถาบันนั้นๆ เช่น

วงดนตรีไทยโรงเรียนวิสุทธิกษัตรี
วงดนตรีไทยโรงเรียนราชประชาสมาศัย
วงดนตรีไทยโรงเรียนศรีอยุธยา
วงดนตรีไทยโรงเรียนเตรียมทหาร
วงดนตรีไทยโรงเรียนนายเรือ
วงดนตรีไทยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วงดนตรีไทยวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ
วงดนตรีไทยโรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชยการ
วงดนตรีไทยโรงเรียนสาธิต มศว. ปทุมวัน
วงดนตรีไทยสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตโชติเวช

เป็นประธานพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ที่วัดมหาธาตุวรวิหาร จ.เพชรบุรี

ครูเตือน พาทยกุล กับศิษย์วงดนตรีไทย คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรเลงออกรายการโทรทัศน์

สอนดนตรีไทยที่โรงเรียนศรีอยุธยา
พ.ศ. ๒๕๒๓ อายุ ๗๕ ปี

นอกจากวงดนตรีประจำโรงเรียนและสถาบันที่ครูเตือนไปสอนและตั้งขึ้นแล้ว การสอนวิชากรรมวิธีในการประดิษฐ์และซ่อมแซมเครื่องดนตรีไทย ที่ครูเตือนไปทำการสอนลูกศิษย์ระดับปริญญาตรี คณะนาฏศิลปและดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ก็ทำให้ลูกศิษย์เหล่านั้นได้รับความรู้ในวิธีการประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดรวมทั้งรู้วิธีซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพดีใช้การได้ ซึ่งในการสอนแต่ละรุ่น แต่ละปี ครูเตือนจะให้ลูกศิษย์ทุกคนได้ลงมือประดิษฐ์เครื่องดนตรีทั้งที่เป็นขนาดมาตรฐานบ้าง ขนาดย่อส่วนบ้าง จนสามารถประดิษฐ์เครื่องดนตรีและซ่อมแซมได้ด้วยตนเอง เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวง ตะโพน กลอง ซอด้วง ซออู้ จะเข้ เป็นต้น ลูกศิษย์ที่ผ่านการสอนและสอบในวิชานี้มีหลายรุ่น ในแต่ละปีการศึกษา

แม้แต่ยามที่ครูเตือนอยู่กับบ้าน ก็จะมีผู้คนที่อยู่ใกล้เคียงและผู้ที่เดินผ่านไปมา เข้ามาขอเรียนดนตรีไทยกับครูเตือนเสมอๆ โดยเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์จะมีผู้ปกครองเด็กนักเรียนนำบุตรหลานมาขอเรียนพิเศษฝึกหัดเครื่องดนตรีกับครูเตือนที่บ้านอยู่เป็นประจำ แต่ด้วยสถานที่ที่บ้านของครูเตือนคับแคบเกินกว่าจะสอนนักเรียนเป็นจำนวนหลายๆ คนได้ การสอนของครูเตือนจึงเป็นไปในลักษณะเรียนครั้งละคนสองคนและสลับหมุนเวียนเป็นชั่วโมงๆ ไป ซึ่งก็จะมีลูกศิษย์มาเรียนตั้งแต่เช้าถึงบ่าย อุปสรรคในเรื่องสถานที่คับแคบดังกล่าว จึงทำให้นางวราพร พาทยกุล บุตรสะใภ้คิดแก้ไขด้วยการหาสถานที่ที่กว้างขวางและเหมาะสมกว่า ให้ครูเตือนได้ใช้เป็นสถานที่สอน โดยไปทำการเช่าอาคารพาณิชย์ ๑ คูหา ๔ ชั้นครึ่ง ตั้งอยู่เลขที่ ๑๕๔ ถนนสามเสน (ย่านบางลำภู) แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กทม. ๑๐๒๐๐ จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด พาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์ ดำเนินกิจการเปิดรับสมัครบุคคลทั่วไปเข้าเรียนวิชาดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทย ภายใต้การอำนวยการสอน โดยครูเตือน พาทยกุล มีบุตรชายและคณะครูซึ่งเป็นศิษย์ของครูเตือนที่สำเร็จการศึกษาและประกอบอาชีพทางการดนตรีและนาฏศิลป์ไทย มาช่วยเสริมจำนวนครูผู้สอน ทั้งนี้เริ่มดำเนินการเปิดสอนเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ ครูเตือนจึงเดินทางไปสอนลูกศิษย์ ณ สถานที่แห่งนี้ และสอนด้วยความสะดวกสบายยิ่งขึ้นกว่าเดิม จากการสอนของครูเตือนสามารถทำให้ศิษย์ที่มาสมัครเรียนมีความรู้ความสามารถบรรเลงดนตรีและออกแสดงในงานต่างๆ ได้ ทำให้สื่อมวลชนนำผลงานการสอนและผลงานของนักเรียนไปเผยแพร่ ทั้งรายการโทรทัศน์และหนังสือนิตยสาร จึงมีผู้มาสมัครเป็นศิษย์เพื่อเรียนวิชาดนตรีมากยิ่งขึ้น จนในที่สุดเมื่อดำเนินกิจการมาครบ ๓ ปี ด้วยจำนวนศิษย์ที่เพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนกว่าร้อยคน ทำให้สถานที่แห่งนี้ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียนจึงมีความจำเป็นต้องขยายสถานที่ โดยการไปเช่าอาคารพาณิชย์เป็น ๒ คูหา ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ตั้งอยู่เลขที่ ๑๗๐/๕-๖ ถนนสามเสน (ย่านบางขุนพรหม) แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ และขออนุญาตจัดตั้งเป็นโรงเรียนพาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์ ต่อกระทรวงศึกษาธิการในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ครูเตือนจึงมีโรงเรียนดนตรีเป็นของตนเองและมีลูกศิษย์เพิ่มขึ้นๆ เป็นจำนวนกว่าร้อย จากการสอนของครูเตือน และคณะครูทำให้ศิษย์เหล่านี้เป็นผู้มีความสามารถทางการดนตรีและนาฏศิลป์มีโอกาสแสดงในงานต่างๆ เช่น

ร่วมรายการถวายพระพรทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๕

ร่วมรายการถวายพระพรทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๗

ร่วมรายการถวายพระพรทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๙

ร่วมรายการถวายพระพรทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๑๑

รายการเจ้าขุนทอง

รายการที่นี้มีเพื่อน

งานวันเด็กที่กรมประชาสัมพันธ์ ช่อง ๑๑

งานกาชาด

งานถนนคนเดิน (ถนนพระจันทร์)

แสดงผลงาน ณ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ (มหาชน) จำกัด สาขาสะพานผ่านฟ้า

ส่วนในด้านการสอนปฏิบัติการบรรเลงเพลงต่างๆ ให้กับลูกศิษย์นั้น ครูเตือน พยายามที่จะนำเอาเพลงเก่าแต่โบราณที่กำลังจะสูญมาเผยแพร่โดยนำมาให้กับลูกศิษย์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทางเพลงให้คงอยู่ต่อไป เช่น เพลงลาวเล็ก เพลงกระบี่ลีลาเถา

รวมถึงหลักการสีซอสามสาย และกรรมวิธีในการประดิษฐ์ซอสามสายที่ครูเตือนได้รับการถ่ายทอดมาจากท่านครูพระยาภูมีเสวิน และนายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล ครูเตือนได้นำมาสอนและถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ที่มีความสนใจโดยมิได้ปิดบังตั้งแต่เบื้องต้นจนถึงเพลงเดี่ยว ด้วยหลักการสีซอสามสายของพระยาภูมีเสวิน (จิตร จิตตเสวี)

ครูเตือน เป็นผู้มีความรู้ทางการดนตรีทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติและด้วยประสบการณ์จึงสามารถประพันธ์เพลงได้ด้วยตนเอง ทั้งเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ เพลงเก่าที่นำมาแต่งเป็นทางเปลี่ยน และเพลงที่เป็นทางเดี่ยว ตามแบบแผนทางดนตรีไทย โดยได้สร้างผลงานประพันธ์เพลงไว้หลายเพลง ประกอบด้วย

เพลงนกจาก ทางเปลี่ยน

เพลงลาวต่อนก เถา

เพลงโหมโรงเทพอัศวิน

เพลงโหมโรงสดุดีอัสสัมชัญ

เพลงโหมโรงเจริญศรีอยุธยา

เพลงโหมโรง เจริญศรี A.C.C.

เพลงโหมโรงสามัคคีชุมนุม

เพลงโหมโรงทั่วพระนคร

เพลงโหมโรง ๘๕ ปี

เพลงโหมโรงเยื้องกราย

เพลง ๑๐๐ ปี โรงเรียนอัสสัมชัญ เถา

เพลงเพชรสามสี เถา

เพลงนาคบริพัตรทางเปลี่ยน

เพลงลาวดำเนินทรายทางเปลี่ยน

เพลงแขกมอญบางช้างทางเปลี่ยน

เพลงบุหลันลอยเลื่อน สามชั้น

เพลงจันทร์กระพริบ

เพลงแขกสมิระ

เพลงนกน้อย

๓. ผลงานด้านการประดิษฐ์เครื่องดนตรี

ครูเตือน อยู่ในครอบครัวนักดนตรีที่มีทั้งปู่และบิดาเป็นนักดนตรีและช่าง อีกทั้งเมื่อครูเตือนไปอยู่เรียนวิชาดนตรีกับท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ก็ได้รับการถ่ายทอดความรู้เครื่องดนตรีจากท่านครูและศิษย์รุ่นพี่ ตลอดจนได้เห็นวิธีการบำรุงรักษาและซ่อมแซมเครื่องดนตรีไทยในบ้านเครื่องอยู่เป็นประจำจึงทำให้ครูเตือนมีความสามารถในการซ่อมแซม และประดิษฐ์เครื่องดนตรีได้หลายอย่างในเวลาต่อมา โดยเฉพาะเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม จะทำมากกว่าเครื่องอื่นๆ รวมทั้งซอสามสาย เครื่องดนตรีย่อส่วนขนาดเล็ก และขนาดจิ๋ว

การที่ครูเตือนได้รับมอบให้เป็นผู้อ่านโองการทำพิธีไหว้ครูดนตรีไทยและครอบครูจากปู่แดง และเจ้ากรมจันทร์นั้น จึงทำให้ครูเตือน เป็นครูผู้ทำพิธีไหว้ครูและครอบครูดนตรีไทยให้กับลูกศิษย์ในเวลาต่อมา หลายรุ่น หลายคน รวมทั้งที่ได้รับเชิญ แม้แต่ในสถาบันที่ครูเตือนไปทำการสอนก็จะจัดพิธีไหว้ครูดนตรีเป็นประจำเช่นกัน ครูเตือนพยายามที่จะรักษาวัฒนธรรมและประเพณีการไหว้ครูดนตรีไทย ที่ได้รับไว้อย่างมั่นคง

ประดิษฐ์คันทวนซอสี่สาย
ที่ร้านเครื่องดนตรีคลองสาน

กะลามะพร้าวที่ครูเตือน พาทยกุล
นำมาดัดแปลงเป็นกระโหลกซอสามสาย

ครูเตือน พาทยกุล กำลังประดิษฐ์ซอด้วงงาช้าง
ขนาดเล็กที่สุดในขณะนี้ โดยวางบนฝ่ามือได้

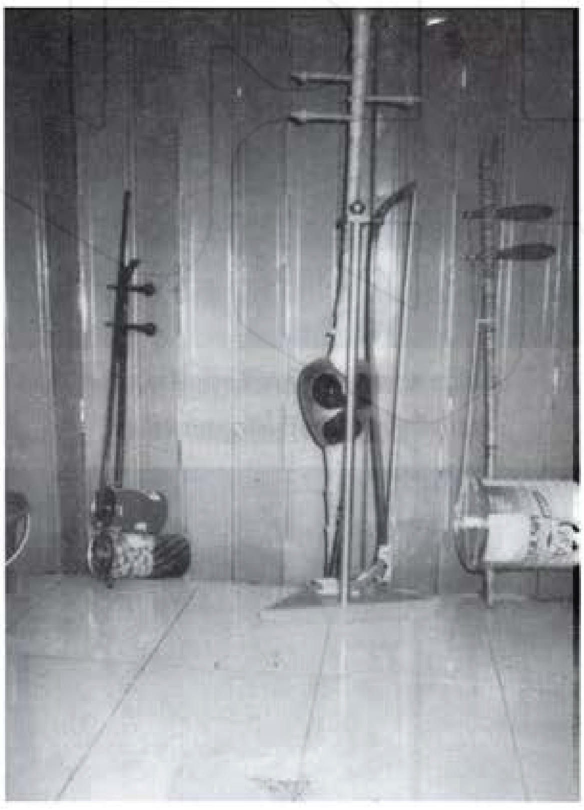
ครูเตือน พาทยกุล กับระนาดเอกจิ๋ว ที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง

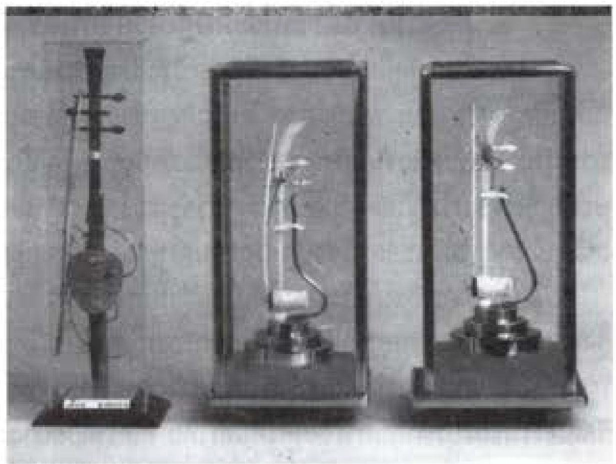
ครูเตือน พาทยกุล กำลังประดิษฐ์รางระนาดเอก รางระนาดทุ้ม ซึ่งทำด้วยงาช้างแท้ๆ ที่บ้านของครูเตือน และเป็นชุดที่มีขนาดเล็กที่สุดในขณะนี้

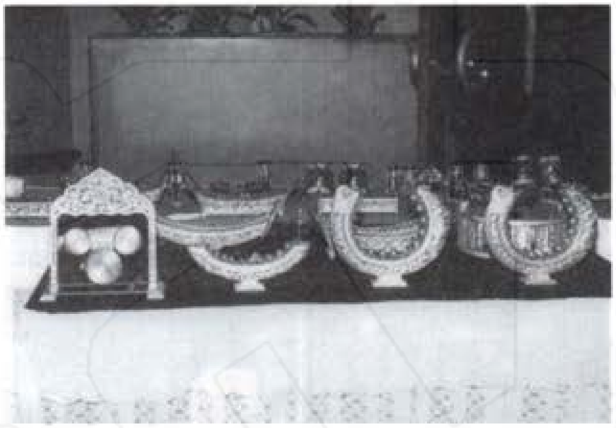
ครูเตือน พาทยกุล กับผลงานประดิษฐ์เครื่องดนตรีย่อส่วน

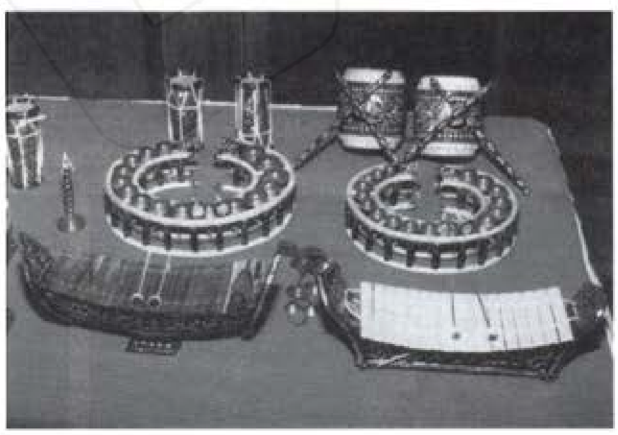
ซอกระป๋องแฝด ซอกระป๋อง ซอสามสาย ฝีมือครูเตือน

ชุดซอ เครื่องดนตรีจิ๋ว ฝีมือการประดิษฐ์ของครูเตือน พาทยกุล

เครื่องดนตรีจิ๋ว วงปี่พาทย์มอญ
ฝีมือการประดิษฐ์ของครูเตือน พาทยกุล

วงปี่พาทย์จิ๋ว

คณาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป ร่วมแสดงมุทิตาจิตครูเตือน พาทยกุล

ฤดีชนก คชเสนี รำนำหมู่อวยพรวันเกิดครูเตือน พาทยกุล

วงดนตรีไทยโรงเรียนจิตรลดา

วงดนตรีไทยโรงเรียนอัสสัมชัญ บรรเลงเพลง
โหมโรงสดุดีอัสสัมชัญ

กล่าวขอบคุณผู้มาร่วมงานแสดงมุทิตาจิต

การแสดงของนักเรียนโรงเรียนพาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์

วงดนตรีซอปี๊บ งานประดิษฐ์ของครูเตือน พาทยกุล

ครูเตือน พาทยกุล บรรเลงระนาดขวด
กับวงดนตรีโรงเรียนพาทยกุลการดนตรีและนาฏศิลป์
ณ โรงละครแห่งชาติ

บรรเลงระนาดเอกวงพาทยกุล
ในวาระฉลอง ๑๐๐ ปี
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ซอสามสายหมู่ คณะศิษย์ครูเตือน พาทยกุล

เครื่องดนตรีสากล แตรวงที่ครูเตือน พาทยกุล
ซื้อเป็นชุดสุดท้าย ให้หลานติว ดอลล่าร์ แอม เฟิร์น
เริ่มฝึกหัด ที่โรงเรียนพาทยกุลฯ

คำไว้อาลัย

คำไว้อาลัย

ครูเตือน พาทยกุล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) เป็นผู้ที่ได้สร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้แก่วงการดนตรีไทยของประเทศชาติเป็นอย่างมาก จากประสบการณ์ชีวิตที่ท่านได้คลุกคลีกับดนตรีไทยมาโดยตลอดทำให้ท่านมีความรู้ปราดเปรื่องสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยชั้นสูงได้อย่างเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ท่านยังเป็นคีตกวีแต่งเพลงไทยไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของแผ่นดินอีกเป็นจำนวนมาก

เมื่อครูเตือน พาทยกุล ถึงแก่มรณกรรมลงจึงนำความเศร้าโศกอาลัยมาสู่ผู้ที่อยู่ในวงการดนตรีและศิลปวัฒนธรรม แม้ท่านจะล่วงลับไปแล้วแต่คุณงามความดีที่ท่านได้สร้างสรรค์ไว้นั้นย่อมเป็นอนุสรณ์ให้ผู้ที่อยู่ภายหลังได้ระลึกถึง

ดิฉันขออธิษฐานให้ดวงวิญญาณของครูเตือน พาทยกุล จงประสบอิฏฐคุณมนูญผลในสุคติภพทุกประการ

กำเนิด ณ ถิ่นด้าว แดนอุดม
ภูมิเพชรบุรีภิรมย์ เลิศแล้ว
ปกาศิตศักดิ์ศรีสม สยามชาติ
ครูพาทย์เพลงระนาดแก้ว เกริกซ้องศิลปินฯ
คือครูปูชนีย์ชน คือบุคคลของแผ่นดิน
คืองานสานสืบศิลป์ ถิ่นสากลมณฑลไทย
โดดเด่นเป็นอนุสรณ์ เกียรตินามกรกำจรไกล
คงอยู่คู่ยุคสมัย ไว้ศักดิ์ศรีดนตรีการ
ดังเดือนเลื่อนลาลับ ดาราดับแสงอวสาน
โศกทรวงดวงกมลดาล สุดอาดูรสูญมิ่งขวัญ
สิ้นชีพไป่สิ้นชื่อ ความดีลือตราบนิรันดร์
ยิ่งล้ำคำจำนรรจ์ สรรเสริญพร้อมน้อมสดุดีฯ

(นางอุไรวรรณ เทียนทอง)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

คำไว้อาลัย

คุณครูเตือน พาทยกุล เป็นศิลปินอาวุโสชั้นครูทางด้านศิลปะการแสดงดนตรีไทย ที่มีความสามารถสูงสุดคนหนึ่งของประเทศไทย ท่านมีความสามารถทางด้านเดี่ยวเครื่องดนตรี ทั้งระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก ซอสามสาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านปี่พาทย์ การประพันธ์เพลงไทยและการประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยที่สามารถใช้บรรเลงได้อย่างเป็นมาตรฐาน นับว่าท่านเป็นศิลปินชั้นเลิศที่มีความสามารถในการเผยแพร่ความรู้ด้านดนตรีไทยอย่างน่ายกย่องและสรรเสริญเป็นที่ยิ่งในสถานภาพแห่งความเป็นครู

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๕ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้คุณครูเตือน พาทยกุล เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) เป็นเรื่องมงคลที่ทำให้ข้าพเจ้าปลื้มปิติในเกียรติประวัติผลงานของท่านแทนครอบครัว และบรรดาดุริยางคศิลปินเป็นอย่างมาก เพราะตลอดระยะเวลาที่ข้าพเจ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านดนตรีไทยทราบอยู่ว่าคุณครูเตือน พาทยกุล เป็นศิลปินที่มีคุณค่าควรแก่การยกย่องและนับถือเป็นแบบอย่างในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

ในวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ได้ทราบว่าคุณครูเตือน พาทยกุล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) ได้ถึงแก่มรณกรรม นับว่าประเทศและวงการศิลปินได้สูญเสียทรัพยากรบุคคลทางวัฒนธรรมที่ดียิ่งไปคนหนึ่ง และในวาระนี้ก็เช่นกันข้าพเจ้ามีความรู้สึกเศร้าและอาลัยในการจากไปของคุณครูที่เคารพ แต่ก็คาดหวังว่าการจากไปของคุณครูเตือน พาทยกุล เกียรติประวัติและผลงานของท่านจะได้รับการสืบทอดให้เกิดประโยชน์กับสังคมไทยและสังคมโลกในด้านดนตรีสืบต่อไป และขอให้คุณงามความดีของคุณครูเตือน พาทยกุล ที่ทำมาตลอดชีวิตจงดลบันดาลให้ครูเตือน พาทยกุล ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ

(ม.ร.ว.จักรรถ จิตรพงศ์)
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

คนดีศรีเมืองเพชร

ในงานพิธีต่างๆ ทั้งงานหลวง งานราษฎร์ งานมงคล งานอวมงคล ต้องมีปี่พาทย์ หรือพิณพาทย์ เป็นเครื่องประโคมใช้ในงานนั้นๆ แทบทุกงาน รวมถึงการแสดงโขน ลิเก ละคร ขาดพิณพาทย์แสดงไม่ได้ ถึงแม้ใช้เทปแทน ก็ยังไม่น่าดู ไม่น่าฟัง พูดกันว่าเป็นการแสดงแห้งๆ ต้องมีปี่พาทย์บรรเลงจริงๆ จึงจะน่าชมและน่าฟัง เรียกว่าทั้งตาและหูสัมผัสได้พร้อมมีชีวิตชีวา

ถวายภาพถ่ายแก่เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี

ในพิธีสงฆ์ที่เกี่ยวกับพิณพาทย์มีหลายตอน เป็นต้นว่าบรรเลงรับพระ-ส่งพระ บรรเลงเวลาพระขึ้นธรรมาสน์เทศน์ เวลาเทศน์จบ เริ่มเจริญหรือสวดพระพุทธมนต์ เวลาเจริญหรือสวดจบ พิณพาทย์ต้องบรรเลง เวลาพระฉันภัตตาหาร โดยเฉพาะเทศน์มหาชาติ ๑๓ กัณฑ์ มีเพลงประจำกัณฑ์ และบรรเลงเวลาเชิญศพขึ้นเมรุหรือสู่ที่ตั้ง เรียกว่าชักศพ เวลาเผาศพ

พิณพาทย์วงหนึ่งๆ มีเครื่องดนตรีหลายชิ้น ผู้บรรเลงหลายคน ความถนัดเครื่องพิณพาทย์แต่ละคนไม่เสมอกัน ที่สำคัญผู้บรรเลงจำเพลงได้ จำตำแหน่งของลูกระนาด ลูกฆ้องได้ แม้ไฟดับมืดพิณพาทย์ยังบรรเลงได้ เหมือนพระสงฆ์เจริญ-สวดพระพุทธมนต์ ไม่มีแสงไฟท่านก็สวดได้ เพราะท่องจำได้

พิณพาทย์ในเมืองหลวงสังเกตจะบรรเลงตามกำหนดเวลาไม่มากนัก ตามชนบทต้องบรรเลงมากๆ คนจึงนิยมชมว่าพิณพาทย์วงนี้ขยัน ถ้าว่างพักนานๆ สักหน่อย แม่ครัวโห่ พอแม่ครัวโห่ ต้องบรรเลงรับทีเดียว เช้ามืดก็ต้องตื่นก่อนแม่ครัว บรรเลงเพลงปลุกแม่ครัว พิณพาทย์ไหนเอาใจแม่ครัวได้ อาหารคาวหวานก็สมบูรณ์ แล้วจะมีผู้หาไปบรรเลงหรือแสดงไม่ค่อยว่าง คนโดยทั่วๆ ไปไม่ค่อยเข้าใจเรื่องเพลงและการบรรเลง ในยุคนี้พิณพาทย์เลยต้องประดิษฐ์เครื่องบรรเลงต่างๆ อย่างสวยงาม ปิดทองประดับกระจก ยิ่งกว่านั้น ยังมีไฟกระพริบเวลากลางคืนอีก แล้วบางงานก็กำหนดว่าต้องมีนางหงส์เท่านั้นเท่านี้วง กลายเป็นโชว์เครื่องบรรเลง ที่เป็นเช่นนี้เพราะคนหูไม่ถึง ไปหลงเครื่องดนตรีสากล เพลงสากล ที่เขาตกแต่งด้วยแสงสีต่างๆ แต่ถ้าผู้ฟังๆ พิณพาทย์เป็น จะต้องการฟังเพลง ดูฝีมือผู้บรรเลง เครื่องพิณพาทย์ที่เป็นพระเอกชูโรง น่าจะได้แก่ระนาดเอก คนตีระนาดเอกจึงเป็นพระเอกในวง

คุณโยมเตือน พาทยกุล เป็นนักดนตรีไทย เมืองเพชร ฝีมือตีระนาดเอกหาผู้เสมอยาก แต่ท่านบรรเลงที่จังหวัดเพชรบุรีไม่นาน ท่านก็มาโด่งดังในกรุงเทพมหานคร จนกระทั่งได้รับเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาดนตรีไทย คนเมืองเพชรทั่วไปภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีนี้มาก พูดกันด้วยความชื่นชมว่า คุณโยมเตือน พาทยกุล เป็นคนดีศรีเมืองเพชร

คุณโยมเตือน พาทยกุล เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที ต่อแผ่นดินเกิดคือจังหวัดเพชรบุรี ได้ทอดกฐินที่วัดมหาธาตุวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้สร้างพระพุทธรูปประจำวันเกิด วันเสาร์ ลงรักปิดทองงามมาก ประดิษฐานในพระอุโบสถวัดมหาธาตุวรวิหาร จนทุกวันนี้

คุณโยมเตือน พาทยกุล มีสุขภาพดีเยี่ยม ทั้งทางกายทางจิต จึงมีอายุยืนถึง ๙๘ ปี แม้จะอายุมากก็ยังบรรเลงเพลงเดี่ยวระนาดได้ไพเราะ ทราบว่าได้จำลองเครื่องพิณพาทย์เล็กๆ ด้วยฝีมือของท่านเอง เพราะอารมณ์อันรื่นรมย์สงบนิ่งอยู่ในลีลาเพลงไทยอันไพเราะเหมาะกับคนไทยที่เป็นไท จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ท่านมีสุขภาพดี มีอายุยืน

ด้วยการดำเนินชีวิตที่บริสุทธิ์ กับความเป็นผู้มีศรัทธาที่มั่นคงในคุณพระศรีรัตนตรัย ย่อมเป็นปัจจัยนำส่งดวงวิญญาณของคุณโยมเตือน พาทยกุล สู่สุคติภพอันน่ารื่นรมย์ ขออุทิศบุญกุศลทักษิณา ที่บุตร ธิดา ศิษย์ ญาติมิตร บำเพ็ญแล้วตลอดมาตั้งแต่ท่านวายชนม์ จงเป็นบุญสมทบให้คุณโยมเตือน พาทยกุล ประสบสันติสุขสถาพรตลอดกาลนิรันดร์ เทอญ

(พระธรรมรัตนดิลก)
เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี วัดมหาธาตุวรวิหาร

ระลึกถึง...คุณโยมเตือน พาทยกุล

คุณโยมเตือน พาทยกุล ท่านเป็นศิลปินแห่งชาติ ตำแหน่งนี้ได้ยาก ต้องมีพรสวรรค์จริงๆ มิใช่ได้ด้วยโชคช่วย ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเป็นพิเศษ คือ ท่านเป็นอาจารย์สอนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในทางดนตรีไทย และสถานศึกษาต่างๆ คุณโยมเตือน พาทยกุล ท่านเกิดในตระกูลพิณพาทย์ โบราณเขาจะพูดกันสั้นๆ ว่า เกิดในวงพิณพาทย์ ถ้าจะว่าอย่างนี้ก็คงไม่ผิด เพราะคนสมัยเก่า ถ้าเป็นลิเก ละคร โขน หนัง ไปแสดงที่ไหนก็จะพาลูกไปด้วย นี่โยมเกิดในตระกูลพิณพาทย์ พ่อแม่ก็คงจะนำไปด้วย ได้ยินเพลงทั้งหลับทั้งตื่น

ฉะนั้น ดนตรีไทยจึงซึมซาบเข้าสายเลือด เราจะเห็นเด็กในวงพิณพาทย์สามารถตีฉิ่ง ตีฉาบ ตีกรับ ได้ตั้งแต่ยังตัวเล็กๆ เพราะได้ยิน ได้ฟังอยู่ตลอดเวลา คุณโยมเตือนได้สอนลูกศิษย์อีกหลายรุ่นจนเป็นผู้ชำนาญมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ จนได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ ท่านมีอายุยืนยาวนานถึง ๙๘ ปี ก็นับว่าท่านเป็นปูชนียบุคคล คือบุคคลที่ควรยกย่องเป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็นผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง ท่านจึงได้รับสิ่งที่มีค่ามาก สำหรับตระกูลของท่าน ท่านจากลูกหลานไปแต่ร่างกาย แต่คุณงามความดีนั้น ยังประทับอยู่ในดวงใจของบุตรธิดา หลานๆ พร้อมกับผู้เคารพนับถือไปตลอดกาลอนันต์ จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่ามีความทุกข์กาย ทุกข์ใจเลย

พระครูสุนทรวชิรคุณ
วัดพลับพลาชัย จ.เพชรบุรี

คำไว้อาลัย

นายเตือน พาทยกุล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย)

พุทธศักราช ๒๕๓๕

นายเตือน พาทยกุล ศิลปินชั้นครูด้านดุริยางคศิลป์ไทย ผู้มีความคิดเป็นเลิศในเรื่องดนตรีไทย โดยเฉพาะด้านปี่พาทย์และซอสามสาย ท่านสามารถบรรเลงเพลงเดี่ยวด้วยเครื่องดนตรีไทยได้หลายชนิด เช่น ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก นอกจากนี้ยังมีความสามารถในด้านการประพันธ์เพลง ได้แก่เพลงโหมโรงเทพอัศวินสามชั้น แขกมอญบางช้างสองชั้น (ทางเปลี่ยน) เพลงโหมโรงเพชรศรีอยุธยา นาคบริพัตรทางเปลี่ยน เป็นต้น ความสามารถพิเศษเฉพาะอีกด้านหนึ่ง คือ ท่านสามารถประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิดและเป็นผู้ประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยย่อส่วนขนาดเล็กที่สามารถใช้บรรเลงเป็นเพลงได้เหมือนขนาดมาตรฐาน และได้นำออกบรรเลงถวายหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ นับเป็นคนไทยคนแรกที่ประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยขนาดเล็กได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์แบบที่สุด ท่านยังได้รับเชิญเป็นอาจารย์สอนพิเศษในสถาบันการศึกษาต่างๆ หลายแห่งจนได้รับการประกาศเกียรติคุณและรางวัลต่างๆ มากมายอีกทั้งได้รับปริญญาศึกษาศาสตร์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางด้านดุริยางค์ไทยจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ตลอดชีวิตที่ผ่านมาท่านได้ทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้กับการดนตรีไทยโดยมิได้คิดถึงความเหนื่อยยากแต่อย่างใดเพื่อการเผยแพร่ดนตรีไทยเสมือนว่าชีวิตของท่านคือดนตรีและดนตรีคือชีวิตของท่าน จนเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วๆ ไป นับได้ว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีความรักความหวงแหนในคุณค่าทางมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นายเตือน พาทยกุล จึงเป็นปูชนียบุคคลที่ควรค่าแก่การยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่เยาวชนและสังคมสืบไป

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ขอกราบอาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านพบแต่ความสุขสงบเบื้องสัมปรายภพด้วยเทอญ

(นายเกียรติศักดิ์ อิชยานันท์)

เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

คำไว้อาลัยของอธิบดีกรมศิลปากร แด่ ครูเตือน พาทยกุล

ครูเตือน พาทยกุล ปูชนียบุคคลของวงการดนตรีไทยผู้ได้รับเกียรติประกาศยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ตลอดชีวิตของท่านได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาอบรมสั่งสอนวิทยาการดนตรีไทยแก่ศิษย์อย่างต่อเนื่อง จนมีลูกศิษย์ลูกหาที่มีความรู้ ความสามารถเป็นจำนวนมาก ภารกิจดังกล่าวนับเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป

เพื่อเป็นการระลึกถึงครูเตือน พาทยกุล ผู้ล่วงลับไปแล้ว ผมขอไว้อาลัยแด่ท่านด้วยบทร้อยกรองเป็นอนุสรณ์ และขออธิษฐานให้ท่านประสบความสุขในสัมปรายภพ

เสนาะสำเนียงดนตรีคีตศิลป์ เสนาะพิณทุ้มพาทย์ระนาดขาน
เสนาะซอวังเวงบรรเลงลาน เสนาะปานมธุรสบำรุงใจ
โอ้สิ้นสั่งสิ้นเสียงจำเรียงรับ สิ้นเพลงขับสื่อสุขสื่อยุคสมัย
กำสรดซบโศกซ้ำร่ำอาลัย อาวรณ์นักหนักในฤทัยระทม
ดอกไม้จันทร์น้อมขมาคารวะ ด้วยเดชะแห่งกุศลที่สร้างสม
ระบอบบุญคุณงามนำนิยม คุณครูผู้อุดมด้วยความดี
ขอวิญญาณสู่ห้วงสรวงสถาน แดนวิมานแมนเมืองเรืองรัศมี
เกษมสันต์ขวัญฟ้าจุฬามณี บำเรอทิพย์ดนตรีนิรันดร ฯ

ด้วยความอาลัย

(นายอารักษ์ สังหิตกุล)
อธิบดีกรมศิลปากร

อาลัยครูเตือน พาทยกุล

ลูกศิษย์คนสำคัญของท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ ถึงระดับศิลปินแห่งชาติ ได้จากไปอีกคนหนึ่ง โดยที่พวกเราชาวดนตรีไทย รู้สึกเสียใจ อาลัยรักท่านเป็นอย่างยิ่ง เพราะสิ่งที่คุณครูเตือน พาทยกุล ได้สร้างไว้ให้กับการอนุรักษ์ สืบทอด พัฒนา เผยแพร่ และสร้างสรรค์ การดนตรีไทยนั้นมากมาย อาทิ การ**อนุรักษ์** เพลงทั้งทางเดี่ยว และทางเพลงที่บรรเลงรวมวง ของท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล หรือที่นักดนตรีนิยมเรียกกันว่า **ทางฝั่งธนฯ** นั้น บางเพลงมีการถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ไว้ บางเพลงบันทึกเสียงไว้บ้าง บางเพลงบรรเลงไว้ด้วยตนเอง ในงานสำคัญๆ บางงาน โดยเฉพาะเพลงทางเดี่ยว ทราบว่าบันทึกเสียงถวายแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทางด้านการ**สืบทอด** ท่านได้ถ่ายทอดความรู้ ให้กับครู-อาจารย์ และนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปและสถานศึกษาอื่นหลายแห่งรวมทั้งลูกศิษย์ที่เรียนดนตรีไทยที่ **พาทยกุลการดนตรี** ด้วย สำหรับการ**พัฒนาและสร้างสรรค์** นั้น ท่านเป็นผู้ที่ประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยขนาดเล็ก และขนาดจิ๋ว จำนวนหลายชุดด้วยกัน ส่วนใหญ่จะประดิษฐ์ไว้ให้สามารถบรรเลงได้ บางชุดทำไว้สำหรับเป็นของขวัญ ของที่ระลึก ของประดับตกแต่ง สวยงาม อวดฝีมือผู้ประดิษฐ์ที่คิดสร้างสรรค์ ได้มาตรฐานเหมือนเครื่องดนตรีจริงทุกประการ แม้แต่ซอสามสายขนาดเล็ก ที่ทำให้หลานใช้บรรเลงได้ตั้งแต่เด็กๆ จนปัจจุบันหลานได้รับการสืบทอด พัฒนา จนเป็นทั้งนักดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษาที่มีอนาคตแจ่มใส

นอกจากนี้ ท่านยังได้ก่อตั้งคณะดนตรีและนาฏศิลป์ ทั้งการเปิดการเรียนการสอนและแสดงเป็นการ**เผยแพร่** สู่ประชาชน ณ สังคีตศาลา และโรงละครแห่งชาติ รวมทั้งการเผยแพร่ทางโทรทัศน์อีกด้วย ที่สำคัญและเป็นที่เคารพรักของพวกเราชาวดนตรีไทย ก็คือ ท่านไปร่วมงานทุกงานที่ได้รับเชิญ ยกเว้นกรณีเดียวที่ไม่ได้ไปเพราะช่วงเวลานั้นท่านป่วยไข้เท่านั้น

ด้วยกุศลผลบุญต่างๆ ที่ท่านได้สร้างไว้ให้กับการดนตรีไทย กระผมในฐานะที่เป็นทั้งลูกศิษย์และมีความสนิทสนมกับครอบครัวท่านเหมือนลูกหลานคนหนึ่ง ขอกราบอาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงได้ประทานพรให้คุณครูเตือน พาทยกุล จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพประสบแต่ความดีงามตามที่ท่านปรารถนาไว้จงทุกประการด้วยเทอญ

(ดร.สิริชัยชาญ ฟักจำรูญ)
อดีตอธิบดีกรมศิลปากร

กราบรำลึกถึง "ท่านครูเตือน"

ครอบครัว "วิจิตรวาทการ" ถือเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสเป็นญาติของท่านคุณครูเตือน เมื่ออาจารย์บำรุง บุตรชายของท่าน ได้สมรสกับวราพร ญาติผู้น้องของเรา นับตั้งแต่ได้เริ่มรู้จัก ท่านก็ได้ให้ความเมตตาแก่ลูกหลาน วิจิตรวาทการ มาตลอด สิ่งที่ประทับใจมิลืมเลือน คือในงานบำเพ็ญกุศลแด่ คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ เมื่อ ๑๐ กว่าปีก่อน นอกจากท่านคุณครูเตือน จะได้กรุณาจัดให้มีการบรรเลงดนตรีไทยเป็นประจำแล้ว มีบ่อยครั้งที่ท่านได้กรุณาเล่นดนตรีด้วยตนเอง

"ท่านคุณครูเตือน" เป็นบรมครูทางดนตรีไทย ที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าจะบรรยายได้ครบถ้วนด้วยลายลักษณ์อักษร วิญญาณแห่งความเป็นครูของท่านนั้น เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม ดุจน้ำในห้วงมหรรณพ ที่ไม่มีวันเหือดแห้ง ท่านได้สืบทอดวิทยาการทางดนตรีไทยสู่ ศิษย์ ลูก หลาน อย่างมิเคยหยุดยั้ง ตลอดเวลาอันยาวนานแห่งชีวิตของท่าน นับได้ว่า ท่านได้เกิดมาบนพื้นพิภพนี้ เพื่อสืบสานศิลปะทางดนตรีไทย อันเป็นสมบัติล้ำค่าให้ยังคงอยู่คู่บ้านคู่เมืองตลอดไป

หากว่า "การให้" เป็นทานอันประเสริฐ ที่จะพาไปสู่ความสุขสงบแล้ว สิ่งมีค่าเหลือคณาที่ "ท่านคุณครูเตือน" ได้มอบให้แก่ศิษย์ทั้งปวง คงจะเป็นปัจจัยอันสูงส่งที่จะนำดวงวิญญาณของท่าน ไปยังภพอันเป็นสุขคติ และสถิตอยู่ภายใต้ร่มเงาแห่งพุทธบารมีตลอดชั่วนิรันดร์กาล

กราบด้วยความเคารพอย่างสูง

(วิจิตรวาทการ)

คุณวิจิตรา รังสิยานนท์ (วิจิตรวาทการ) และครูสัมพันธ์ พันธ์มณี ศิลปินแห่งชาติ
ในวันสวดพระอภิธรรมศพครูเตือน พาทยกุล

เคารพรักและอาลัย
คุณพ่อเตือน พาทยกุล

ครอบครัวพิพันธุ์ เป็นครอบครัวใหญ่ที่ใกล้ชิดและให้ความเคารพรักคุณพ่อเตือน พาทยกุล เป็นอย่างสูงมาโดยตลอด เราได้มาเกี่ยวดองเป็นญาติกัน ก็เมื่อน้องแต๋มได้มีโอกาสเข้ามาเป็นสะใภ้พาทยกุล คือได้แต่งงานกับคุณบำรุง เรายินดีและดีใจเป็นอย่างมาก ไม่เฉพาะแต่เรื่องน้องแต๋มและคุณตึ๋งเท่านั้น ที่พิเศษกว่าก็คือ เราได้คุณพ่อเตือนมาเป็นญาติผู้ใหญ่ เพราะครอบครัวพิพันธุ์ต้องสูญเสียคุณพ่อพิสิษฐ์มาหลายปี มีเพียงคุณแม่สายสวาทที่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของเรา เมื่อได้คุณพ่อเตือนผู้เสมือนคุณพ่อแท้ๆ มา ทำให้พวกเราทุกคนยินดีและอบอุ่นขึ้นมากทีเดียว พวกเราจะเรียกท่านว่า "คุณพ่อ" อย่างเต็มปากเต็มคำ และมาเรียกว่า "คุณปู่" เมื่อน้องแต๋มมีหลานคิวและดอลล่าร์ให้ชื่นชม คุณแม่สายสวาทจะชมคุณพ่อให้เราฟังเสมอว่าคุณพ่อเป็นคนสุภาพเรียบร้อยและน่ารัก ซึ่งเราก็เห็นเช่นนั้น คุณพ่อจะไปมาหาสู่ใกล้ชิดกับเรามาก ไปเที่ยวพักผ่อนต่างจังหวัดด้วยกัน หรือเวลาที่มีงานฉลองครบรอบวันเกิดของท่าน เราจะไปร่วมฉลองด้วยทุกครั้ง ได้ชมความสามารถของท่านในการบรรเลงดนตรีไทย เดี่ยวระนาดเอกบ้าง เดี่ยวซอสามสายบ้าง บรรเลงร่วมกับลูกหลานและลูกศิษย์บ้าง รวมทั้งมีการแสดงระบำรำฟ้อนชุดต่างๆ ที่สวยงามและสนุกสนาน เราได้เห็นทั้งคุณพ่อเตือนและคุณแม่สายสวาทมีความสุขและอบอุ่นในแวดล้อมของลูกหลาน ศิษย์และผู้เคารพนับถือเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเวลาที่คุณพ่อไปจังหวัดเพชรบุรีเพื่อทำบุญเป็นเจ้าภาพทอดกฐิน ทอดผ้าป่า หรือทำบุญอื่นๆ อีกมากมาย แต่เมื่อวาระสุดท้ายแห่งชีวิตมาถึงครอบครัวพิพันธุ์ต้องมาสูญเสียร่มโพธิ์ร่มไทรทั้งคุณแม่สายสวาทและคุณพ่อเตือนไปในเวลาใกล้เคียงกัน นับเป็นการสูญเสียอันยิ่งใหญ่ของครอบครัวเรา ทำให้พวกเราทุกคนรู้สึกเศร้าสลดและเสียใจอย่างใหญ่หลวง

ขอให้บุญกุศลและคุณงามความดีที่คุณพ่อเตือน พาทยกุลได้สร้างสมไว้ จงเป็นผลดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อสถิตในสัมปรายภพอันสงบสุข ร่มเย็น ชั่วนิจนิรันดรเทอญ

ด้วยความเคารพรักอย่างสูง
ครอบครัวพิพันธุ์

"ลุงเตือนที่ฉันรู้จัก"

ดิฉันรู้จัก "ลุงเตือน" ตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก ๗-๘ ขวบ คุ้นเคยกับผู้ชายรูปร่างผอมบาง ผิวขาว แต่งตัวเรียบร้อยตามแบบสุภาพบุรุษเป็นนิตย์ คือ ใส่เสื้อแขนสั้นสีขาว กางเกงขายาว คาดเข็มขัดทับเรียบร้อยเป็นประจำ ลุงเตือนมาที่บ้านวัดกัลยาณ์ครั้งใด เมื่อครั้งคุณยายเจริญ พาทยโกศล ยังมีชีวิตอยู่ สิ่งแรกที่ทำ คือ นั่งพับเพียบลงกราบคุณยายอย่างเคารพนบนอบที่สุด คุณยายก็จะทักทายอย่างยินดีทุกครั้งที่พบ ครั้งแรกๆ ที่เห็นลุงเตือนมาที่บ้านก็คิดว่าเป็นคนรู้จักคุ้นเคยที่มาเยี่ยมเยียนคุณยายกับคุณแม่ (คุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ) ตามปกติ และต่อมาก็ทราบว่าลุงเตือนเป็นลูกศิษย์ของคุณตา (จางวางทั่ว พาทยโกศล) แต่ไม่ทราบชัดว่าเป็นลูกศิษย์เครื่องดนตรีชนิดใด (เพราะไม่ค่อยเอาใจใส่ด้วยมากกว่า) จนวันหนึ่ง ที่บ้านมีงานอะไรสักอย่าง อาจเป็นงานไหว้ครูที่คุณลุง (เทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล) จัดเป็นประจำทุกปีตอนเดือนกันยายน จะมีลูกศิษย์ทั้งเก่าและใหม่ ตลอดจนนักดนตรีไทยที่คุ้นเคยมาร่วมงานเป็นประจำทุกปี และร่วมเล่นพิณพาทย์กันตั้งแต่ตอนไหว้ครูไปจนกลางคืนดึกดื่น ดิฉันได้ยินเสียงระนาดที่คุ้นหูที่สุด เพราะเกิดมาจำความได้ก็จะได้ยินเสียงพี่ฉ่ำ เกิดใจตรง (ศิษย์รุ่นสุดท้ายของคุณตาและอยู่ด้วยที่บ้านวัดกัลยาณ์ จนตายไปเมื่อไม่กี่ปีมานี้) ไล่ระนาดเอกทุกเช้ามืดเวลาประมาณตี ๕ ของทุกวัน เป็นเพลงอะไรก็ไม่รู้จักชื่อ รู้แต่ว่าเป็นเพลงสำหรับนักระนาดเอกจะต้องตีซ้อมมือเป็นประจำทุกเช้ามืด เป็นเวลาประมาณทุกครึ่งชั่วโมง พี่ฉ่ำจะไล่ระนาดเพลงนี้ทุกวันที่เรือนเครื่อง จนตัวดิฉันซึมซาบกับทำนองเพลงและวิธีการตีระนาดของพี่ฉ่ำจนขึ้นใจ ได้ยินที่ไหนก็รู้ว่าพี่ฉ่ำตี ในงานวันนั้นได้ยินเสียงระนาดในวงที่เล่นกันอยู่ก็คิดว่าพี่ฉ่ำตีระนาด แต่กลายเป็นลุงเตือนและพี่ฉ่ำไปตีทุ้มแทน ก็ชักเริ่มสงสัยว่าทำไมลุงเตือนกับพี่ฉ่ำจึงตีระนาดด้วยวิธีเดียวกันเป๊ะ (ภาษาฝรั่งก็คือ style เดียวกัน) จะผิดกันก็แต่เพียงลูกเล่นเล็กๆ น้อยๆ ที่ลุงเตือนจะมีมากกว่าพี่ฉ่ำ ต่อมาคุ้นชินกับการตีระนาดของลุงเตือนกับพี่ฉ่ำมากขึ้นเป็นเวลาหลายปี ดิฉันจึงมาวิเคราะห์ด้วยตัวเอง ว่าเห็นที่ทางระนาดของคุณตาจะเป็นเช่นนี้ คือ ทางระนาด (ไม้นวม) จะฟังไพเราะเรียบเรื่อยเหมือนน้ำในลำธารที่ไหลรินๆ ฟังแล้วชื่นใจเป็นสุข ส่วนทางระนาดไม้แข็งจะมีลูกเล่นมากกว่า ดุดันมากกว่า เหมือนน้ำไหลเซาะแก่งหิน บางครั้งน้ำกระทบแก่งก็จะไหลกระแทกรุนแรงเป็นครั้งคราว ฟังแล้วสนุก เผ็ด มัน มากกว่า สำหรับคนที่ชอบฟังเพลงไทยจริงๆ มักจะชอบฟังระนาดไม้แข็งเพราะรสชาติการฟังถึงอกถึงใจ แต่ดิฉันคุ้นกับระนาดไม้นวม จึงชอบทางระนาดไม้นวมมากกว่า แล้วแต่ใจคนฟัง ส่วนระนาดอีกประเภทหนึ่งคือ ประเภทที่คิดว่าตัวเองเก่งเลยบรรเลงสุดฤทธิ์ ดิฉันเคยฟังหลายครั้งจากวงดนตรีที่มีชื่อว่านักระนาดเอกยอดเยี่ยม ฟังแล้วไม่รู้เรื่อง เพราะระนาดตีวาดลวดลายจนไม่รู้ว่าจะตีเพลงอะไร ฆ้อง กลอง โหมตีกันสุดฤทธิ์เหมือนฟังน้ำตกไหลกระแทกหินโครมหนวกหูเป็นที่สุด ดิฉันเลยหลีกทุกครั้งถ้าไปพบวงดนตรีวงนี้คนตีระนาดคนนี้ เพราะฟังแล้วโมโห อึดอัดใจมากกว่าเป็นสุข

กลับมาพูดถึงลุงเตือน ลุงเตือนนั้น ทางคุณลุงและคุณแม่ยอมรับฝีมือการตีระนาดว่าเหนือกว่าพี่ฉ่ำก็เห็นว่าตีเพราะเหมือนกัน ถ้าลุงเตือนมาตีระนาดครั้งใดพี่ฉ่ำก็จะมีหน้าที่ตีทุ้มทุกครั้งและจากการสังเกตอีกเหมือนกันดิฉันจึงสังเกตว่าคุณลุงเทวาประสิทธิ์ กับคุณแม่มีวิธีการเลือกใช้คนเหมือนกัน คือ ถ้าจะต้องไปบรรเลงที่วังสวนผักกาดที่เจ้านายโปรดไม้แข็ง คุณลุงก็จะบอกให้พี่บุญยงค์ เกตุคง กับพี่บุญยัง เกตุคง มาตีระนาดกับตีทุ้มทุกครั้ง เพราะพี่บุญยงค์กับพี่บุญยังตีระนาดกับตีทุ้มเข้าขากันได้ดี และรู้ใจกันและทั้งสองเก่งทางระนาดไม้แข็งมากทั้งคู่ นอกจากพี่บุญยงค์กับพี่บุญยังไม่ว่างจึงจะใช้คนอื่น ส่วนถ้าไปวังคลองเตยคุณลุงกับคุณแม่ก็จะขอให้ลุงเตือนมาตีระนาด พี่ฉ่ำตีทุ้ม ถ้าลุงเตือนไม่ว่างก็จะให้พี่ฉ่ำตีระนาดเอก ส่วนทุ้มใช้คนอื่นแทน จึงเห็นได้ชัดว่าคนสมัยเก่าจะพิถีพิถันในการใช้คนให้ถูกกับงาน และความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคน แต่ไม่ใช่ลุงเตือนหรือพี่ฉ่ำจะตีระนาดไม้แข็งไม่ได้ ตีได้ดีทั้งคู่ แต่ความไพเราะ ความนิ่มนวลในการตีระนาดไม้นวมมีมากกว่าทั้งที่เหมือนกัน พี่บุญยงค์กับพี่บุญยังก็ตีระนาด ตีทุ้มไม้นวมได้ดีแต่ความนิ่มนวล ความไพเราะสู้ลุงเตือนกับพี่ฉ่ำไม่ได้

ลุงเตือน เป็นคนเคารพครูบาอาจารย์ คือทั้งคุณตาจางวางทั่ว และคุณยายเจริญจริงๆ เห็นได้ชัดว่าเมื่อครั้งที่ได้รับเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ ลุงเตือนรีบไปที่บ้านพาทยโกศล นิมนต์พระมาฉันเพล ถวายสังฆทานให้คุณตาและคุณยายและครูบาอาจารย์ที่บ้านพาทยโกศลทันที และลุงเตือนจะพูดเสมอว่า "ถ้าไม่มีครู (จางวางทั่ว) ฉันก็ไม่มีวันนี้" เห็นได้ชัดว่าลุงเตือนมีความกตัญญูรู้คุณและผูกพันกับบ้านวัดกัลยาณ์มากที่สุด แม้จะสิ้นคุณยายแล้วลุงเตือนก็ยังไปมาหาสู่ กับคุณแม่ คุณลุง ติดต่อกันอยู่เสมอ โดยเฉพาะคุณแม่กับลุงเตือนสนิทสนมรักใคร่กันเยี่ยงญาติสนิท ลุงเตือนเป็นคนเดียวในบรรดาลูกศิษย์คุณตาที่ดิฉันรู้จักที่คุณแม่เรียกว่า "พี่" แสดงว่าคุณแม่รัก นับถือ ลุงเตือนมาก และลุงเตือนก็คงรักคุณแม่มากเช่นกัน นอกจากนั้นยังตามใจไม่มีพิกัดอีกด้วย เพราะไม่ว่าคุณแม่จะทำอะไร จะเอาอะไร บอกลุงเตือน ลุงเตือนจะพูดว่า "จ้ะได้จ้ะ" ทุกครั้งไม่เคยได้ยินลุงเตือนตอบคุณแม่ว่า "ไม่ได้จ้ะ" สักครั้งเดียว สำหรับตัวดิฉันและน้องชายแม้จะสิ้นคุณแม่แล้ว ไปพบลุงเตือนที่ไหนลุงเตือนก็จะทักทายด้วยเมตตา รักใคร่อย่างสนิทสนม ดีอกดีใจทุกครั้ง

เมื่อลุงเตือนมาจากไปเช่นนี้ ดิฉันรู้สึกใจหายเหมือนสูญเสียญาติสนิทที่สุดไป ตลอดชีวิตดิฉันที่รู้จักคุ้นเคยกับลุงเตือนมา เห็นว่าลุงเตือนเป็นคนจริงใจทำแต่คุณงามความดีตลอดชีวิต มีความเมตตารักใคร่ โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อทุกคน ไม่ว่าจะเป็นศิษย์รุ่นน้องร่วมอาจารย์หรือลูกศิษย์โดยตรงของลุงเตือน ใบหน้าจะยิ้มอย่างใจดีทุกครั้งที่พบกัน มีความกตัญญูเป็นเลิศ คุณลักษณะอันดีงามเหล่านี้ทำให้ดิฉันแน่ใจว่า ลุงเตือนจะต้องไปสู่สุคติแน่นอน ดิฉันและน้องขอกราบคารวะลุงเตือนเป็นครั้งสุดท้าย ด้วยความรักเคารพจากใจจริง ด้วยความอาลัยเป็นที่สุด

อัปสรสำอางค์ แจ้งสมบูรณ์

คารวะและอาลัยคุณครู

ข้าพเจ้าทราบข่าวมรณกรรมของคุณครูเตือน พาทยกุล ด้วยความอาลัยอย่างสุดซึ้ง ครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสรู้จักคุ้นเคยกับท่าน ในฐานะที่ท่านเป็นบิดาและเป็นผู้ปกครองของ ด.ช.บำรุง พาทยกุล ซึ่งมาเข้าที่โรงเรียนนาฏศิลป กรมศิลปากร สาขาดุริยางค์ไทย (ปี่พาทย์) หลังจากนั้นก็มีหลานสาว ด.ญ.ฉวีวรรณ เถาปฐม มาเข้าเรียนสาขานาฏศิลป์ไทย (ละคร) อีกคนหนึ่ง คุณครูประสิทธิ์ ถาวร เป็นผู้หนึ่งที่กล่าวยกย่องความรู้ความสามารถทางดนตรีไทยให้ข้าพเจ้าฟังอยู่เนืองๆ โดยเฉพาะการประดิษฐ์เครื่องดนตรีจำลอง

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๑๙ วิทยาลัยนาฏศิลป ได้เปิดการสอนระดับปริญญาตรีโดยสมทบในคณะนาฏศิลปและดุริยางค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (ปัจจุบันสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล) ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่อยู่ในคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรระดับปริญญา จึงได้มีโอกาสสานความฝันให้เป็นจริงโดยบรรจุรายวิชา กรรมวิธีประดิษฐ์เครื่องดนตรีไทยลงไว้ในหลักสูตร ทางคณะจึงเรียนเชิญท่านเป็นอาจารย์พิเศษสอนในรายวิชานี้ ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสสนิทสนมคุ้นเคยและใกล้ชิดกับท่านมากขึ้น และมุ่งมั่นที่จะให้นักศึกษาสร้างผลงานประดิษฐ์ให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งคุณครูกรุณาให้ความร่วมมือฝึกฝนนักศึกษาด้วยการทุ่มเทแรงกายและแรงใจจนเป็นที่ประจักษ์ด้วยความสัมฤทธิ์ผล

ที่ควรแก่ความภาคภูมิใจอย่างยิ่งก็คือ ผลงานประดิษฐ์เครื่องดนตรีจำลอง ทางคณะฯได้มีโอกาสนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานนิทรรศการทางวิชาการของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นขวัญและกำลังใจของนักศึกษารุ่นหลังต่อมา นอกจากนี้วิทยาลัยยังได้จัดเป็นของที่ระลึกสำหรับอาคันตุกะชาวต่างประเทศที่มาเยี่ยมชมวิทยาลัยนาฏศิลปอีกด้วย

ด้วยความวิริยะอุตสาหะ อุทิศตนเพื่อประโยชน์งานด้านการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติงานด้านดนตรีไทยมาเป็นเวลานาน เกียรติคุณที่ประจักษ์คือ ปริญญาศึกษาศาสตร์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาดุริยางค์ไทยจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล นำความปิติยินดีเป็นล้นพ้นมาสู่วงศ์ตระกูลพาทยกุล และศิษย์ยานุศิษย์ทั่วหน้ากัน

ขออำนาจกุศลผลบุญ คุณความดีงามที่ท่านได้สร้างและสั่งสมมาตลอดชีวิตอันยาวนานจงดลบันดาลให้ท่านประสบความสงบสุขในสัมปรายภพเทอญ

ปราณี สำราญวงศ์
ประพิศพรรณ ศรีเพ็ญ

อาจารย์ปราณี สำราญวงศ์ มอบพวงมาลัยและของขวัญ แสดงมุทิตาจิตครูเตือน พาทยกุล

อาจารย์ประพิศพรรณ ศรีเพ็ญ รดน้ำแสดงมุทิตาจิต ครูเตือน พาทยกุล ในโอกาสครบรอบ ๙๖ ปี ที่โรงเรียนพาทยกุล

คุณครูเตือนกับอัสสัมชัญ

ผมและครูชาลี เชาวน์ศิริ ได้ร่วมกันก่อตั้งชุมนุมภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนอัสสัมชัญเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ นับเป็นกิจกรรมชุมนุมแรกในโรงเรียน โดยจัดเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความสนใจในภาษาไทยและศิลปวัฒนธรรมไทย ครูชาลี เชาวน์ศิริ รับไปดำเนินการด้านภาษาไทย ส่วนผมรับงานด้านดนตรีไทย มีภาระจะต้องหาเครื่องดนตรีและครูผู้สอนซึ่งในขณะนั้นพอดีมีครูที่สอนวิชาสามัญในโรงเรียนท่านหนึ่งชื่อครูฉลอง ศิริกุลสิงห์ สามารถเล่นเครื่องดนตรีประเภทซอด้วง ซออู้ได้ และรับจะช่วยสอนดนตรีประเภทนี้

การฝึกสอนดนตรีไทยในช่วงต้นนี้จึงมุ่งไปในการตั้งวงเครื่องสาย เมื่อพอจะเป็นรูปเป็นร่างขึ้นผมจึงคิดจะขยายเป็นวงมโหรีจึงหาเครื่องดนตรีพวกระนาดเอก ทุ้ม และฆ้องวง ได้ทุนจากโรงเรียนซื้อระนาดเอก ทุ้ม อย่างละ ๑ ราง ด้วยงบประมาณที่มีจำกัด

ต่อมาเมื่อได้ทุนเพิ่มจึงคิดหาซื้อฆ้องวง ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีราคาค่อนข้างสูง จึงได้ลองหาไปตามที่ต่างๆ ที่มีราคาเบาๆ ลงอีกสักหน่อย ก็มาพบที่ร้านคุณครูในซอยเล็กๆ ที่เชื่อมต่อถนนลาดหญ้าทางฝั่งธนกับถนนเจริญรัถ ร้านของคุณครูเป็นร้านเล็กซึ่งเป็นบ้านอยู่อาศัยของคุณครูและครอบครัวด้วยปลูกอยู่ริมคูน้ำ ผมจึงแวะเข้าไปถามราคาฆ้องวงซึ่งมีราคาไม่สูงนักเหมือนร้านที่มีชื่อและตกลงซื้อ เมื่อได้สนทนากับคุณครูจึงทราบว่าท่านเป็นนักดนตรีไทยและสร้างเครื่องดนตรีที่มีขายอยู่ในบ้านนั้นด้วยตัวท่านเอง ทั้งยังรับสอนดนตรีไทยซึ่งในขณะนั้นท่านกำลังสอนอยู่ที่โรงเรียนนายเรือ สมุทรปราการ ผมจึงเรียนเชิญท่านให้ไปสอนเครื่องปี่พาทย์ที่อัสสัมชัญ เพราะครูฉลองสอนไม่ได้ท่านก็รับ เพราะท่านเห็นว่าการเดินทางจากบ้านของท่านไปโรงเรียนอัสสัมชัญก็ไม่ซ้อนกันกับที่โรงเรียนนายเรือ ผมได้เรียนถามถึงเรื่องค่าตอบแทนท่านก็บอกว่าแล้วแต่ทางโรงเรียนจะจัดให้ทำให้ผมเกิดความรู้สึกว่าท่านคิดแต่เรื่องงานที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่อนุชนยิ่งกว่าเรื่องเงินทอง จึงนึกดีใจที่ได้มาพบครูผู้เป็นครูจริงๆ

คุณครูทำการสอนดนตรีไทยถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนอัสสัมชัญมาหลายรุ่น ศิษย์ของท่านหลายคนได้วิชาจากท่าน สามารถเล่นเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงในการแสดงโขนละครได้ แสดงว่าเมื่อครูเห็นเด็กคนไหนมีแววและความสนใจ คุณครูก็ต่อเพลงสูงขึ้นไปตามลำดับ ท่านเป็นครูผู้ไม่หวงวิชา

ช่วงเวลาที่ท่านสอนอยู่ในอัสสัมชัญ เมื่อถึงวาระโอกาสสำคัญของโรงเรียน และผมได้ขอให้ท่านแต่งเพลงเพื่อการนั้นโดยเฉพาะ ท่านก็รับทำให้ด้วยความยินดีทุกครั้ง ดังเช่น

๑. เพลงโหมโรงอัสสัมชัญ เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ผมได้ปรารภว่า โรงเรียนอัสสัมชัญมีเพลงประจำโรงเรียนคือ สดุดีอัสสัมชัญ เป็นทำนองสากล ใช้วงโยธวาทิตของโรงเรียนบรรเลง ผมจึงอยากให้มีเพลงโหมโรงทำนองไทยไว้ประจำวงดนตรีไทย ท่านก็รับแต่งให้และได้นำออกแสดงในงานฉลองวันศาสนนามของท่านเจษฎาธิการ ชุมพล ดีสุดจิต อธิการของโรงเรียนในขณะนั้นเป็นครั้งแรก และต่อมาเมื่อคราวที่ทางราชการประกาศให้ท่านเป็นศิลปินแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ณ โรงละครแห่งชาติ ในครั้งนี้ท่านเพิ่มทางเดี่ยวของเครื่องทุกชิ้น ทำให้เพลงนี้เกิดความไพเราะและแปลกใหม่ขึ้นอีกเป็นอันมาก ท่านได้บอกกับผมว่าท่านรักเพลงนี้มาก เมื่อคราวที่ผมและคณะครู นักเรียนอัสสัมชัญไปแสดงมุทิตาสักการะท่านในวาระที่ท่านอายุได้ ๙๘ ปี

๒. เพลงสามัคคีชุมนุม ทางไทย งานดนตรีไทยมัธยมศึกษา แต่เดิมเป็นการจัดกันเองของชุมนุมดนตรีไทยของโรงเรียนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีชุมนุมดนตรีไทยในโรงเรียน โดยนักเรียนในชุมนุมฯ ของแต่ละโรงเรียน เป็นการอวดฝีมือของแต่ละโรงเรียน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ วิทยาลัยนาฏศิลปเป็นเจ้าภาพจัดงาน ชุมนุมดนตรีไทยของโรงเรียนอัสสัมชัญได้เข้าร่วมงานนี้ด้วย ผมมีความคิดว่าน่าจะหาเพลงใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครนำออกบรรเลงเลย จึงเรียนเสนอคุณครูให้แต่งเพลงสามัคคีชุมนุมขึ้นด้วยมีความเห็นว่างานดนตรีไทยมัธยมศึกษาเป็นโอกาสพิเศษที่นักเรียนและครูดนตรีไทยของ

โรงเรียนต่างๆ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่ออนุรักษ์ สร้างสรรค์ และพัฒนา งานดนตรีไทย นักเรียนและครูที่มาร่วมงานต่างก็มีความสมัครสมานสามัคคีเป็นอันดี คุณครูก็ได้กรุณาแต่งให้และได้นำออกบรรเลงในงานครั้งนั้น โดยที่ผมเองคาดหวังว่าคุณครูผู้สอนดนตรีไทยในโรงเรียนต่างๆ เมื่อได้ฟังเพลงนี้แล้วอาจจะมีความเห็นร่วมกันว่าน่าจะนำเพลงนี้ไปบรรเลงปิดท้ายของงานดนตรีไทยมัธยมศึกษาที่ในช่วงสุดท้ายของงานจะมีการรวมวงบรรเลงเพลงลา เช่น เพลงพระอาทิตย์ชิงดวง หรือเพลงอื่นๆ ตามธรรมเนียมที่เคยๆ กันมา

๓. ๑๐๐ ปี ศรีสวัสดิ์อัสสัมชัญ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ โรงเรียนอัสสัมชัญมีอายุครบ ๑๐๐ ปี จากที่เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ โรงเรียนได้จัดกิจกรรมหลายอย่างเพื่อเฉลิมฉลองในวาระที่เป็นมงคลยิ่งนี้ คุณแมนรัตน์ ศรีกรานนท์ ศิลปินแห่งชาติ ผู้เป็นอัสสัมชนิกท่านหนึ่งได้กรุณาแต่งเพลงอัสสัมชัญ ๑๐๐ ปี ทำนองสากลให้แก่โรงเรียน ผมจึงขอให้คุณครูแต่งเพลงอัสสัมชัญ ๑๐๐ ปี ทำนองไทยให้อีกเพลงหนึ่ง เป็นเพลงเถา มีเนื้อร้องด้วย ได้นำออกบรรเลงและขับร้องเมื่อ ๑๕ มกราคม ๒๕๒๙ ซึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาทินัดดามาตุ ได้ทรงพระกรุณาเสด็จฯ เป็นองค์ประธาน ณ หอประชุมสุวรรณสมโภช โรงเรียนอัสสัมชัญ

นอกจากเพลงที่คุณครูได้แต่งให้แก่อัสสัมชัญ ทราบมาว่าท่านยังได้แต่งให้สถาบันอื่นๆ อีกหลายแห่ง ซึ่งแสดงว่าท่านเป็นนักดนตรีไทยที่ไม่หยุดอยู่กับที่ ไม่ยึดติดกับอดีตจนไม่มองอนาคตข้างหน้า ไม่ตีกรอบตัวเองจนออกไปนอกกรอบไม่ได้ ท่านทำงานด้วยวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์แต่ท่านก็ยังเคารพและยึดระเบียบกฎเกณฑ์ที่ดีงามไว้

คุณครูทำงานอยู่ในอัสสัมชัญในฐานะอาจารย์พิเศษด้านดนตรีไทยจนท่านมีอายุประมาณ ๘๐ ปี ผมจึงเรียนขอให้ท่านพักเพราะเกรงว่าจะเป็นการรบกวนท่านด้านสุขภาพ แต่ท่านก็ยังแวะเวียนไปที่อัสสัมชัญบางครั้งบางคราวแสดงถึงความผูกพันของท่านที่มีต่ออัสสัมชัญ อย่างไม่เสื่อมคลาย ผมในนามของโรงเรียนอัสสัมชัญ และบรรดาศิษย์ดนตรีไทยของท่านขอกราบมาแทบเท้าของท่านด้วยความรู้สึกที่ล้ำลึกในพระคุณของท่านอย่างไม่มีวันลืมเลือน

ประถม โลจนานนท์

ครูเตือน พาทยกุล ครูสอนวิชาดนตรีไทย และครูประถม โลจนานนท์ โรงเรียนอัสสัมชัญ
นำนักเรียนอัสสัมชัญร่วมกิจกรรมดนตรีไทยมัธยมศึกษา
และกำลังรอเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเสด็จเป็นองค์ประธาน ณ โรงเรียนสตรีวิทยา

ด้วยอาลัย คุณครูเตือน พาทยกุล

คุณครูเตือน พาทยกุล ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการดนตรีและสามารถบรรเลงดนตรีได้ทุกประเภท โดยเฉพาะเครื่องดนตรีระนาดเอก คุณครูเตือนเป็นผู้อนุรักษ์แบบแผนการบรรเลงดนตรีไทย ทั้งยังเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้หลักวิธีการใช้เครื่องมือในการบรรเลงและทางเพลงที่ถูกต้อง พร้อมกันนั้น ครูเตือนยังสามารถประดิษฐ์เครื่องดนตรีจากวัสดุประเภทอื่น โดยนำมาบรรเลงให้เป็นเพลงได้อย่างไพเราะ ด้านการประดิษฐ์ ครูเตือนท่านยังสามารถประดิษฐ์เครื่องดนตรีจำลองได้อย่างสวยงามซึ่งเป็นที่สนใจและยอมรับกันโดยทั่วไป ท่านเป็นอาจารย์สอนดนตรีไทยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาระดับปริญญา สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ในคณะนาฏศิลปและดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นเวลานานติดต่อกันมาถึง ๒๐ ปี อีกทั้งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษางานวิทยานิพนธ์ศิลป์ ของนักศึกษาภาควิชานาฏศิลป์และดุริยางค์ศึกษา ท่านเป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม เสียสละ อุทิศตน เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาและงานส่งเสริม เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในด้านดนตรีไทย ท่านเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาตลอดจนคอยแนะนำการบรรเลงดนตรีไทยแก่ศิษย์ และบุคคลทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ นับว่าท่านเป็นศิลปิน เป็นครูอาวุโส เป็นปูชนียบุคคลของวงการนาฏดุริยางคีตศิลป์ไทยโดยแท้ แม้ท่านชรามากแล้ว ท่านก็ยังมีความวิริยะอุตสาหะ ฝึกฝนศิลปการดนตรีแก่ศิษย์ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่ทุกๆ คนเป็นอย่างยิ่ง

เกียรติประวัติและผลงานด้านดนตรีไทยที่ คุณครูเตือน พาทยกุล ได้สร้างไว้ให้ปรากฏเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้เล็งเห็นคุณค่านี้จึงให้เกียรติมอบปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาดุริยางค์ไทยแก่ท่านใน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อเป็นเกียรติยศแก่วงศ์ตระกูลสืบไป

เมื่อ คุณครูเตือน พาทยกุล ท่านจากไป จึงนับว่าวงการนาฏดุริยางคศิลป์ไทยได้สูญเสียทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ยากจะหาผู้ใดมาทดแทนได้

ขออำนาจกุศลบุญที่คุณครูได้บำเพ็ญมา จงเป็นมหากุศลดลบันดาลให้คุณครูเตือน พาทยกุล ผู้ซึ่งล่วงลับไปแล้วนั้น จงสถิตสถาพรเสวยทิพยสมบัติ อยู่ในสุคติโลกสวรรค์ตลอดกาลนานเทอญ

(จามรี คชเสนี)
คณบดีคณะนาฏศิลปและดุริยางค์
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

อาจารย์จามรี คชเสนี แสดงความยินดีในโอกาสที่ได้รับพระราชทานปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาดุริยางค์ไทย สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปี พ.ศ. ๒๕๓๔

อาลัยรักคุณพ่อเทือน พาทยกุล

กรประนม ก้มกราบ ด้วยซาบซึ้ง รำลึกถึง พระคุณครู ผู้สอนสั่ง
ที่ร่ำวอน ให้ศิษย์ดี มีพลัง วิชาขลัง ดั่งอาวุธ สุดแหลมคม
มีเมตตา ปรานีเตือน เหมือนพ่อแม่ พระคุณแผ่ แด่ศิษย์ใช่ ได้สุขสม
ต่อนี้ไป ไม่มีท่าน พลันร้างชม ให้ตรอมตรม ภิรมย์จาง ห่างหายไป
แสนอาลัย คุณพ่อเทือน พาทยกุล มาสิ้นบุญ ลาลับ ดับสลาย
สิ้นทั้งเสียง ระนาดฆ้อง ก้องกำจาย ทั้งสิ้นเสียง ซอสามสาย ให้คร่ำครวญ
สิ้นประดิษฐ์ คิดเครื่อง ดนตรีเล็ก ดูดั่งเด็ก ทรงค่าถึง คนึงหวล
ไม่ได้เห็น ทุกสิ่งใช่ ให้รัญจวน มีแต่โศก กำสรวล หวนอาลัย
อธิษฐาน กรานกราบ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิงสถิต แดนฟ้า นภาใส
จงบันดาล ศิษย์ทุกคน ช่วยดลไป เป็นศิษย์พ่อ ทุกชาติไป ได้ผูกพัน
ระงับใจ ไม่วิโยค โศกกำสรด ด้วยเป็นกฎ แห่งโลกใช่ ไม่โศกศัลย์
ด้วยพ่อไป สบายแล้ว แคล้วคลาดกัน จงไปสู่ สรวงสวรรค์ ชั้นวิมาน

ประคอง ชลานุภาพ : ประพันธ์
๗ ตุลาคม ๒๕๔๖